

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Cestovní ruch a regionální rozvoj

Cestovní ruch bez bariér

(bakalářská práce)

Autor: Anna Roudnická

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Netková

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne 7. 5. 2014

.....
Anna Roudnická

PODĚKOVÁNÍ

Touto formou by chtěla autorka poděkovat své vedoucí bakalářské práce paní PhDr. Jarmile Netkové za poskytnuté rady a připomínky k práci. Dále by chtěla poděkovat za spolupráci všem osloveným subjektům cestovního ruchu, především představitelům Zoologické zahrady v Liberci a Oblastní galerie Liberec. Zvláštní poděkování patří klientům Jedličkova ústavu v Liberci.

Úvod.....	6
1 Charakteristika pojmů	8
1.1 Cestovní ruch	8
1.2 Cestovní ruch pro všechny.....	9
1.3 Sociální cestovní ruch	10
2 Bezbariérový cestovní ruch.....	11
2.1 Zdravotní postižení	12
2.1.1 Formy zdravotního postižení a vymezení cílových skupin.....	13
2.2 Bezbariérový přístup.....	15
2.2.1 Kategorizace přístupnosti objektů.....	16
2.3 Postižení na trhu cestovního ruchu	18
2.4 Projekty zabývající se cestovním ruchem pro všechny v České republice.....	19
2.5 Cestovní kanceláře a cestovní agentury zaměřené na bezbariérový cestovní ruch v ČR	21
2.6 Doprava.....	22
2.6.1 Letecká doprava	22
2.6.2 Železniční doprava	23
2.6.3 Autobusová doprava.....	23
2.6.4 Námořní doprava.....	24
2.6.5 Navigační centrum SONS ČR.....	24
3 Analýza současného stavu cestovního ruchu pro postižené v Libereckém kraji ...	25
3.1 Charakteristika kraje	25
3.2 Potenciál cestovního ruchu pro osoby s handicapem v Libereckém kraji	29
3.2.1 Přístupnost kulturních a technických památek.....	30
3.2.2 Přístupnost kulturních a společenských zařízení.....	34
3.2.3 Přístupnost přírodních památek.....	37

3.2.4	Přístupnost ostatních atraktivit	39
3.2.5	Přístupnost ubytovacích zařízení.....	40
3.2.6	Přístupnost stravovacích zařízení	42
3.2.7	Doprava	43
3.2.8	Přístupnost informačních center	45
3.2.9	Internetové portály s nabídkou bezbariérového cestovního ruchu.....	45
4	Možnosti cestovního ruchu handicapovaných osob v Libereckém kraji	46
4.1	Dotazníkové šetření handicapovaných osob.....	46
4.2	Analýza vybraných subjektů cestovního ruchu v Libereckém kraji.....	51
4.3	SWOT analýza	52
4.4	Doporučení.....	53
	Závěr	54
	Seznam grafů.....	56
	Seznam tabulek	57
	Seznam literatury	58
	Odborná literatura	58
	Internetové zdroje.....	58
	Přílohy	62

Úvod

V dnešním světě, kdy chce většina lidí cestovat, se cestovní ruch stal neodmyslitelnou součástí jejich životů. Patří k nejdynamičtěji se vyvíjejícím a významným odvětvím ekonomiky státu, které se snaží neustále hledat nové způsoby, jak rozšířit a zmodernizovat spektrum svých služeb.

Tématem této bakalářské práce je bezbariérový cestovní ruch. Málokdo se totiž zamýšlí nad tím, jak obtížné je cestování pro lidi s určitým handicapem, kolik překážek jim brání v navštěvování nových míst, památek a v cestování obecně. Přitom lidé s handicapem tvoří velice důležitou a početnou skupinu na trhu cestovního ruchu, a proto by se mělo stát samozřejmostí bezbariérový cestovní ruch všemožně podporovat.

Důvodem pro výběr tohoto tématu je zájem autorky o danou problematiku, protože se domnívá, že téma je v současnosti aktuální a často diskutované. Svou práci zaměřuje na problematiku bezbariérového cestovního ruchu v regionu Libereckého kraje, ve kterém trvale žije.

Hlavním cílem této práce je poskytnout informace o možnostech cestovního ruchu v Libereckém kraji pro cílovou skupinu handicapovaných osob, zvláště pro osoby na invalidním vozíku. Práce se snaží zmapovat současnou situaci v oblasti bezbariérového cestovního ruchu v kraji. Získané informace mohou zkvalitnit podmínky cestování handicapovaných osob. V současné době totiž neexistuje souhrnný materiál poskytující přehled o přístupnosti subjektů cestovního ruchu v kraji.

V posledních několika letech je tendence zlepšovat služby a podmínky cestovního ruchu do takové míry, aby se ho mohl účastnit opravdu každý a tato možnost by neměla být nikomu odebírána. Přestože se úroveň cestovního ruchu zlepšuje, jsou podmínky a možnosti cestování pro handicapové osoby stále nedostačující. Organizace činné v cestovním ruchu ne vždy a úplně vytvářejí takové optimální podmínky, které by mohly být handicapovanými plnohodnotně využity.

Prvotním předpokladem autorky byl fakt, že handicapovaní lidé příliš necestují. Dále autorka předpokládala, že bezbariérových subjektů cestovního ruchu není mnoho. Domnívala se také, že tyto bezbariérové subjekty se o zajištění podmínek, které by umožnily návštěvu jejich prostor handicapovaným osobám, příliš nestarají.

Hlavní metodou při zpracování tématu práce byl sběr dat a informací z literárních zdrojů a zdrojů na internetu. Informace v praktické části byly zpracovány především na základě osobních rozhovorů, dotazníkového šetření, e-mailové korespondence a telefonické komunikace.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zaměřuje na charakteristiku klíčových pojmů týkajících se sociálního cestovního ruchu, cestovního ruchu pro všechny a především bezbariérového cestovního ruchu. Z oblasti bezbariérového cestovního ruchu jsou v práci definovány formy zdravotních postižení, bezbariérový přístup a také to, jaký potenciál představují postižení na trhu cestovního ruchu.

Praktická část práce poukazuje na současnou situaci bezbariérového cestovního ruchu v Libereckém kraji, mapuje možnosti využití cestovního ruchu pro osoby s handicapem a analyzuje přístupnost historických památek, ubytovacích a stravovacích zařízení, případně jiných aktivit cestovního ruchu. Vlastní výzkum vybraných subjektů cestovního ruchu v kraji zjišťuje, jak se subjekty vypořádávají s problematikou bezbariérovosti. Pomocí dotazníkového šetření jsou získány názory handicapovaných osob, jak ony vnímají situaci v oblasti bezbariérového cestovního ruchu.

1 Charakteristika pojmů

1.1 Cestovní ruch

Cestovní ruch je neodmyslitelnou součástí naší společnosti. V rámci cestovního ruchu se každý rok dostává do pohybu velký počet lidí různých národností, kteří opouštějí místa svého stálého bydliště na přechodnou dobu za různými účely. Hlavním motivem je záměrná změna prostředí, která umožní jedinci uspokojit své potřeby odpočinku, poznání nových míst a seberealizace. Tito lidé kromě uspokojování svých potřeb významně přispívají k ekonomickému rozvoji celého světa. V dnešním světě můžeme cestovní ruch zařadit mezi největší a nejdynamičtější se rozvíjející ekonomická odvětví, která se podílí na rozvoji národního, ale i světového hospodářství.¹

Definice pojmu cestovní ruch se vyvíjela v průběhu let. Shodnout se na jednotné definici samotného pojmu cestovní ruch, je kvůli mnohooborovosti a průřezovosti velice obtížné. Definice cestovního ruchu z Mezinárodní konference o statistice cestovního ruchu, která se konala v roce 1991 a byla pořádána Světovou organizací cestovního ruchu (WTO) v Ottawě, zní: „*cestovní ruch (tourism) je definován jako činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí (mimo místo bydliště), a to na dobu kratší než je stanovena, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě*“.²

Cestovní ruch je potřeba chápat jako jednotu jeho dvou stránek. První stránka představuje cestovní ruch jako způsob uspokojování potřeb, tzn. oblast spotřeby. Druhá stránka je považována za významnou součást ekonomiky společnosti a tvoří oblast podnikatelských příležitostí v mnoha oborech lidské společnosti.³

Cestovní ruch lze členit podle různých kritérií: podle hlavní motivace účasti, místa realizace, vztahu k platební bilanci státu, délky pobytu, způsobu zabezpečení cesty a pobytu, počtu účastníků, způsobu financování, věku účastníků, převažujícího prostředí pobytu nebo dle ostatních kritérií.⁴

¹ Zpracováno podle: INDROVÁ, Jarmila, Vlasta MALÁ, Lena MLEJNKOVÁ, Jarmila NETKOVÁ a Zdenka PETRŮ. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009. ISBN 9788024515694.

² INDROVÁ, Jarmila, Vlasta MALÁ, Lena MLEJNKOVÁ, Jarmila NETKOVÁ. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009, s. 12. ISBN 9788024515694.

³ Zpracováno podle: INDROVÁ, Jarmila, Vlasta MALÁ, Lena MLEJNKOVÁ, Jarmila NETKOVÁ. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009. ISBN 9788024515694.

⁴ Zpracováno podle: INDROVÁ, Jarmila, Vlasta MALÁ, Lena MLEJNKOVÁ, Jarmila NETKOVÁ. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009. ISBN 9788024515694.

Účastníci cestovního ruchu

Účastníci cestovního ruchu jsou osoby, které se na cestovním ruchu podílejí. Existuje několik různých typů účastníků na cestovním ruchu.

Za **stálého obyvatele (resident)** je považována osoba, která žije na určitém místě „alespoň šest po sobě jdoucích měsíců před příjezdem do jiného místa na dobu kratší šesti měsíců“.⁵

Pod pojmem **návštěvník (visitor)** se rozumí „osoba, která má trvalé bydliště v dané zemi a která cestuje na jiné místo v zemi mimo své bydliště na dobu kratší než šest měsíců, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě“.⁶

Turista (tourist) je „osoba trvale usídlená v zemi, která cestuje do jiného místa odlišného od jejího běžného životního prostředí (v téže zemi) na dobu zahrnující alespoň jedno přenocování, ale ne na dobu delší šesti měsíců, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě“.⁷

Pojem **výletník (excursionist)** představuje „osobu, která je trvale usídlená v dané zemi, která cestuje do místa odlišného od místa jejího trvalého bydliště a běžného životního prostředí na dobu kratší 24 hodin aniž by v navštíveném místě přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě“.⁸

1.2 Cestovní ruch pro všechny

Cestovní ruch pro všechny se snaží vytvářet přístupné turistické destinace a produkty. Usiluje o přijímání takových opatření, která umožní cestovat a plnohodnotně využívat služby cestovního ruchu všem skupinám potenciálních zákazníků bez ohledu na jejich ekonomickou situaci.⁹

⁵ INDROVÁ, Jarmila, Vlasta MALÁ, Lena MLEJNKOVÁ, Jarmila NETKOVÁ. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009, s. 13. ISBN 9788024515694.

⁶ INDROVÁ, Jarmila, Vlasta MALÁ, Lena MLEJNKOVÁ, Jarmila NETKOVÁ. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009, s. 13. ISBN 9788024515694.

⁷ INDROVÁ, Jarmila, Vlasta MALÁ, Lena MLEJNKOVÁ, Jarmila NETKOVÁ. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009, s. 14. ISBN 9788024515694.

⁸ INDROVÁ, Jarmila, Vlasta MALÁ, Lena MLEJNKOVÁ, Jarmila NETKOVÁ. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009, s. 14. ISBN 9788024515694.

⁹ Volně podle: Kolektiv autorů sdružených v projektu Athena na cestách. *Přístupný cestovní ruch v kostce* [online]. 2008 [cit. 16. 2. 2014]. Dostupné v pdf z: http://www.czp-msk.cz/pdf/uzitecne/ATHENA_PRIRUCKA_KOMPLET.pdf.

Existují různé formy cestovního ruchu pro všechny dle jednotlivých segmentů:

- cestovní ruch mládeže,
- cestovní ruch rodin s dětmi,
- cestovní ruch zdravotně postižených,
- cestovní ruch seniorů.

Cestovní ruch pro všechny se někdy nepřesně označuje jako bezbariérový (přístupný) nebo sociální cestovní ruch. K docílení cestovního ruchu pro všechny je nutná kombinace obou oblastí, jak přístupného cestovního ruchu, tak sociálního cestovního ruchu.¹⁰

1.3 Sociální cestovní ruch

Sociální cestovní ruch je možné označit jako souhrn všech aktivit usilujících o zpřístupnění cestovního ruchu osobám se zvláštními potřebami. Jedná se především o osoby ze sociálně znevýhodněných skupin a osoby s nízkými příjmy. Tyto činnosti jsou organizované odborovými organizacemi, zaměstnavateli pro své zaměstnance, vládou, místními samosprávami nebo jen organizovanými skupinami osob. Mezi významné organizace zabývající se oblastí sociálního cestovního ruchu v Evropě patří OITS (Mezinárodní organizace pro sociální cestovní ruch).¹¹

¹⁰ Zpracováno podle: Kolektiv autorů sdružených v projektu Athena na cestách. *Přístupný cestovní ruch v kostce* [online]. 2008 [cit. 16. 2. 2014]. Dostupné v pdf z: http://www.czp-msk.cz/pdf/uzitecne/ATHENA_PRIRUCKA_KOMPLET.pdf.

¹¹ Zpracováno podle: Kolektiv autorů sdružených v projektu Athena na cestách. *Přístupný cestovní ruch v kostce* [online]. 2008 [cit. 16. 2. 2014]. Dostupné v pdf z: http://www.czp-msk.cz/pdf/uzitecne/ATHENA_PRIRUCKA_KOMPLET.pdf.

2 Bezbariérový cestovní ruch

Bezbariérový cestovní ruch je někdy označován jako přístupný cestovní ruch. Nejedná se o specifickou formu cestovního ruchu ani o cestovní ruch určitých skupin, ale jde o zohledňování potřeb, zájmů a možností všech potenciálních účastníků cestovního ruchu a jejich začleňování do běžných forem cestovního ruchu. Bezbariérový cestovní ruch zahrnuje aktivity vedoucí ke zvyšování přístupnosti turistických destinací, produktů, zařízení a služeb v cestovním ruchu. Cílem je odstranit či potlačit překážky, které brání určitým skupinám se specifickými potřebami tak, aby se vytvořilo vhodné prostředí, které umožní všem osobám podílet se na cestovním ruchu. Tato opatření tak usnadňují přístup k zařízením, památkám, dopravě, informacím, komunikaci, atrakcím a jiným službám.

Přístupný cestovní ruch se orientuje především na skupiny osob s omezenou schopností pohybovat se, vidět, slyšet, vnímat a komunikovat. Bezbariérové prostředí a služby přístupného cestovního ruchu lze využívat i bez jakéhokoli handicapu. Přístupnost je přínosná pro všechny osoby a neměla by být považována za službu doplňkovou, vedlejší nebo nadstandartní. Také personál může přispět k přístupnému cestovnímu ruchu schopností zareagovat na specifické potřeby zákazníků.

Tuto skupinu tvoří:

- osoby se zdravotním postižením – pohybovým, zrakovým, sluchovým či postižením vnitřních orgánů,
- osoby s akutním úrazem znemožňujícím pohyb,
- osoby s akutním nebo chronickým onemocněním,
- senioři,
- těhotné ženy,
- rodiny s malými dětmi, osoby s dětskými kočárky,
- osoby doprovázející osoby mentálně postižené,
- osoby malého či nadměrného vzrůstu,
- osoby s poruchami komunikace,
- osoby s objemnými zavazadly.¹²

¹² Zpracováno podle: Kolektiv autorů sdružených v projektu Athena na cestách. *Přístupný cestovní ruch v kostce* [online]. 2008 [cit. 16. 2. 2014]. Dostupné v pdf z: http://www.czp-msk.cz/pdf/uzitecne/ATHENA_PRIRUCKA_KOMPLET.pdf. Pozn.: práce se zaměřuje především na cestování osob se zdravotním postižením (tělesným).

2.1 Zdravotní postižení

Zdravotní postižení představuje určitou odchylku ve zdravotním stavu člověka, která ho omezuje ve vykonávání některých činností. Zdravotní postižení je velice obtížně definovatelný pojem, též v právním řádě České republiky neexistuje jednotná definice pro osoby se zdravotním postižením. Český statistický úřad definuje zdravotně postiženou osobu jako „osobu, jejíž tělesné, smyslové a/nebo duševní schopnosti či duševní zdraví jsou odlišné od typického stavu pro odpovídající věk, a lze oprávněně předpokládat, že tento stav potrvá déle než 1 rok. Odlišnost od typického stavu pro odpovídající věk musí být takového druhu či rozsahu, že obvykle způsobuje omezení nebo faktické znemožnění společenského uplatnění dané osoby“.¹³

Pro účely zákona o sociálních službách č. 108/2006 se zdravotním postižením rozumí „tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit osobu závislou na pomoci jiné osoby“.¹⁴

Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti, stanovuje 2 okruhy osob, které jsou pro účely zaměstnanosti považovány za osoby se zdravotním postižením. Jedná se o osoby invalidní ve třetím stupni (osoby s těžším zdravotním postižením) a osoby invalidní v prvním a druhém stupni. Za osoby se zdravotním postižením se považují i ty osoby, které byly orgánem sociálního zabezpečení posouzeny, že již nejsou invalidní, a to po dobu 12 měsíců ode dne posouzení.¹⁵

Světová zdravotnická organizace (WHO) vymezuje pojem vada, postižení a handicap takto:

Vada je „jakákoliv ztráta nebo abnormálnost psychologické, fyziologické nebo anatomické struktury nebo funkce“.¹⁶

Postižení znamená „jakékoliv omezení nebo ztrátu (vyplývající z vady) schopnosti jednat a provádět činnosti způsobem nebo v mezích, které se pro lidskou bytost považují za normální“.¹⁷

¹³ ČSÚ. Výběrové šetření o zdravotně postižených osobách v ČR za rok 2007 [online]. 2008 [cit. 24. 2. 2014]. Dostupné v pdf z: www.uzis.cz/system/files/Zdravotne-postizeni.pdf.

¹⁴ MPSV ČR. Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách [online]. 2006 [cit. 1. 3. 2014]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=62334&recShow=2&nr=108~2F2006&rpp=15#parCnt>.

¹⁵ Zpracováno podle: MPSV. Výklad k § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti [online]. 2.1.2012 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/vyklady/vyklad_435_2004_p67.

¹⁶ VLÁDNÍ VÝBOR PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ OBČANY. Národní plán pomoci zdravotně postiženým občanům [online]. 1992 [cit. 14. 3. 2014]. Dostupné z: www.vlada.cz/assets/ppov/vvzpo/dokumenty/npp92.pdf.

¹⁷ VLÁDNÍ VÝBOR PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ OBČANY. Národní plán pomoci zdravotně postiženým občanům [online]. 1992 [cit. 14. 3. 2014]. Dostupné z: www.vlada.cz/assets/ppov/vvzpo/dokumenty/npp92.pdf.

Handicap (znevýhodnění) je „nevýhoda, vyplývající pro daného jedince z jeho vady nebo postižení, která omezuje nebo znemožňuje, aby naplnil roli, která je pro tohoto jedince (s přihlédnutím k věku, pohlaví a sociálním a kulturním činitelům) normální.“¹⁸

2.1.1 Formy zdravotního postižení a vymezení cílových skupin

Pod pojmem zdravotní postižení si lidé většinou představí tělesné postižení. Jedná se však o velice různorodou skupinu, která zahrnuje nejen tělesné, ale také mentální, smyslové nebo kombinované postižení. Existuje několik různých druhů členění zdravotního postižení. Osoby s různými formami postižení mají speciální potřeby a různé bariéry, kterým musí čelit. Pro jednotlivé skupiny musí být zajištěny specifické služby cestovního ruchu a nároky na prostředí.

Zdravotní postižení může být členěno podle různých hledisek do určitých skupin. Jedním z hledisek je převládající postižení, které dělí zdravotní postižení do tří skupin na tělesné postižení, mentální postižení a smyslové postižení.

Zdravotně handicapovaní účastníci cestovního ruchu se mohou členit na:

- osoby s handicapem mobility (osoby s limitovanou schopností hybnosti, osoby na invalidním vozíku),
- osoby se senzorickým handicapem (osoby se ztrátou nebo omezením zraku a sluchu),
- osoby s mentálním handicapem (osoby s mentálními poruchami, poruchami učení),
- osoby s jiným typem handicapu (osoby s alergiemi, cukrovkou, respiračními problémy, růstovými problémy apod.)¹⁹

Tělesné postižení

Tělesné postižení patří mezi nejčastější typy zdravotního postižení. Výzkum ČSÚ z roku 2007 ukázal, že v České republice žije přibližně 36 % obyvatel s tímto druhem postižení. Podle Pedagogického slovníku (Průcha, Walterová, Mareš) je tělesně postižený jedinec charakterizován jako: „osoba postižená defekty pohybového a nosného ústrojí (kostí, kloubů, svalů aj.) nebo poruchou nebo poškozením nervového ústrojí, jestliže se projevuje

¹⁸ VLÁDNÍ VÝBOR PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ OBČANY. *Národní plán pomoci zdravotně postiženým občanům* [online]. 1992 [cit. 14. 3. 2014]. Dostupné z: www.vlada.cz/assets/ppov/vvzpo/dokumenty/npp92.pdf.

¹⁹ Zpracováno podle: INDROVÁ, J., et al. *Cestovní ruch pro všechny*. Praha: MMR, 2008, 37 s. ISBN 978-80-7399-407-05. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/4fa1846e-ee0c-40d7-ae2e-a43007314a2e/GetFile14_1.pdf.

porušenou hybností“.²⁰ Tělesná postižení mohou být vrozená nebo získaná během života (úraz, různé nemoci). Tyto osoby se vyznačují celkovým nebo částečným omezením hybnosti, které jim způsobuje obtíže při vykonávání běžných činností. Tato skupina osob požaduje vysoké nároky na služby cestovního ruchu a na bezbariérovost. Patří sem především architektonické bariéry, které znesnadňují handicapovaným pohyb v prostorách ubytovacích zařízení, stravovacích zařízení, informačních center a v nádražních halách. Dopravní prostředky by měly být vybaveny pro potřeby těchto osob zdvižnými plošinami, které jim usnadní nástup do vozidla. K této skupině lze zařadit klienty s dětskou mozkovou obrnou, s poruchami růstu, s poruchami míchy atd.

Postižení sluchu a řeči

Postižení sluchu a řeči je u většiny postižených propojené. Pro tyto osoby představují větší překážky psychické bariéry než fyzické. Mají strach z komunikace, nepochopení a nedorozumění při cestování. Tato skupina klientů cestovního ruchu vyžaduje speciální požadavky, např. tlumočené koncerty, divadelní představení, výstavy či vernisáže.

Sluchové postižení se týká velice různorodé skupiny osob, která se dělí především podle stupně a typu sluchového postižení. Základní kategorizace rozděluje tyto osoby podle kvality sluchu na neslyšící, nedoslýchavé a ohluchlé.

Za neslyšící osoby jsou podle Pedagogického slovníku (Průcha, Walterová, Mareš) považovány: „osoby, které se narodily hluché nebo ztratily sluch ještě před vývojem řeči“.²¹

Nedoslýchavé osoby jsou zde definovány jako: „osoby s částečnou ztrátou sluchu, která opožďuje a omezuje rozvoj řeči“.²²

Ohluchlý je definován jako „osoba, která ztratila sluch až po vyvinutí řeči nebo v dospělosti. Mluva se postupem času zhoršuje, ale zůstává srozumitelnou. Ohluchlá osoba komunikuje obvykle mluveným jazykem za pomoci odezírání nebo znakovanou češtinou“.²³

²⁰ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3.rozš.a aktual.vyd. Praha: Portál, 2001, s. 247. ISBN 80-7178-579-2.

²¹ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3.rozš.a aktual.vyd. Praha: Portál, 2001, s. 137. ISBN 80-7178-579-2.

²² PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3.rozš.a aktual.vyd. Praha: Portál, 2001, s. 136. ISBN 80-7178-579-2.

²³ NRZP ČR. *Zaměstnávání osob se zdravotním postižením v ČR. Podklad pro teoretickou část výukového DVD* [online]. Praha, 2008 [cit. 26. 2. 2014]. Dostupné z:

http://www.diverzitaproozp.cz/system/files/KA_1_Zamestnavani_osob_se_zdravotnim_postizenim_v_ceske_republice.pdf.
Pozn.: dále se práce zaměřuje především na tělesná postižení, která představují vysoké požadavky na bezbariérovost.

Osoby se zrakovým postižením

Zrak patří k důležitým smyslům, díky kterým člověk přijímá většinu informačních podnětů z okolního světa. Úplná nebo částečná ztráta zraku představuje velké omezení schopností, které člověk potřebuje ke svému životu. Osoby s postižením zraku mají sníženou schopnost orientace a pohybu. Většina z nich je velice závislá na pomoci jiné osoby a řadě kompenzačních pomůcek (slepecká hůl, speciálně vycvičení vodící psi atd.)

Renotiárová definuje zrakové postižení jako: „*absenci nebo nedostatečnost kvality zrakového vnímání*“.²⁴ Klasifikace zrakového postižení podle WHO rozděluje zdravotní postižení na 5 skupin:

- střední slabozrakost,
- silná slabozrakost,
- těžce slabý zrak,
- praktická nevidomost,
- úplná nevidomost.²⁵

Zrakově postižení klienti čelí jak psychickým, tak fyzickým překážkám. Po celý život jsou vystaveni informačnímu deficitu. Jako příklad lze uvést nedostupnost jízdních řádů v Braillovu písmu. V důsledku svého postižení mají omezenou mobilitu a orientaci v neznámém prostředí. Při návštěvě kulturních zařízení využívají handicapované osoby jiných smyslových orgánů, a proto je pro ně program těchto zařízení speciálně upraven. Příkladem mohou být hmatové výstavy.

2.2 Bezbariérový přístup

Bezbariérový přístup je souhrn opatření, která zajišťují handicapovaným osobám navštěvovat místa, která by jim byla za normálních podmínek kvůli špatné dostupnosti nepřístupná. Bezbariérový přístup definuje vyhláška č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb, vydaná ministerstvem pro místní rozvoj. Tato vyhláška stanovuje obecné technické požadavky na stavby a jejich části tak, aby bylo zabezpečeno jejich užívání osobami s omezenou schopností pohybu a orientace.²⁶

²⁴ RENOTIÁROVÁ, Marie a Libuše LUDÍKOVÁ. *Speciální pedagogika*. 2. vyd., dopl. a aktualiz. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, s. 192. Učebnice (UP Olomouc). ISBN 8024408732.

²⁵ Zpracováno podle: SCHINDLER, R.; PEŠÁK, M. SONS ČR. *Kdo je zrakově postižený?* [online]. [cit. 13. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.sons.cz/kdojezp.php>.

²⁶ Zpracováno podle: MMR. Zákon č. 398/2009 o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. [cit. 21. 3. 2014]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=69643&recShow=0&fulltext=&nr=398~2F2009&part=&name=&rpp=15#parCnt>.

V oblasti cestovního ruchu klade vyhláška technické požadavky na stavby určené pro sport, kulturu a ubytovací zařízení s celoročním i sezónním provozem pro více než 20 osob.

Dle vyhlášky musí 5 % pokojů v ubytovacích zařízeních splňovat tyto požadavky:

- Výškové rozdíly pochozích ploch nesmí být vyšší než 20 mm.
- Povrch pochozích ploch musí být rovný, pevný a upravený proti skluzu.

Přiměřeně by měly být zajištěny další požadavky:

- Dispoziční řešení musí odpovídat manévrovacím možnostem vozíku a jeho bezkoliznímu průjezdu všemi místnostmi a prostory. Nejmenší plochy obytných místností a kuchyně stanoví příslušné normové hodnoty.
- Vstupní dveře do bytu, vnitřní průchody a dveřní otvory musí mít šířku nejméně 900 mm. Všechny dveře v bytě, vyjma vstupních, musí být bez prahů. Na obou stranách dveří musí být dostatečný prostor pro manipulaci s vozíkem.
- Obytné i pobytové místnosti, předsíně a chodby bytu musí při předpokládaném rozmístění nábytku umožňovat otáčení vozíku o 360°, tomu odpovídá kruhová plocha o průměru 1500 mm. Dále musí být vymezen prostor pro skladování vozíku.
- Umístění všech prvků ovládaných rukou, zejména vypínače, zásuvky, jističe, dveřní kliky a držadla splachovače, musí být ve výšce 600 až 1200 mm a nejméně 500 mm od pevné překážky. Zámek dveří musí být umístěn nejvýše 1000 mm od podlahy, klika nejvýše 1100 mm. Ovládání oken musí být nejvýše 1100 mm nad podlahou.²⁷

2.2.1 Kategorizace přístupnosti objektů

Organizace a instituce, které se v ČR zabývají problematikou mapování architektonických bariér, vytvořily za podpory Ministerstva pro místní rozvoj kategorizaci přístupnosti stávajících objektů. Cílem bylo vytvořit jednotný základ pro kategorizaci míry přístupnosti na území všech krajů České republiky.

²⁷ Zpracováno podle: MMR. Zákon č. 398/2009 o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. [cit. 21. 3. 2014]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=69643&recShow=0&fulltext=&nr=398~2F2009&part=&name=&rpp=15#parCnt>.

Objekt přístupný

- U přístupného objektu je přístupný celý objekt, nebo jeho větší část, která má alespoň jeden bezbariérový vstup.
- Návštěva objektu je možná bez předchozí domluvy.
- Rampy (mobilní i pevné) před vstupem do objektu i uvnitř objektu mají sklon maximálně 12,5 % při délce do 3 metrů, při délce do 9 metrů maximálně 8 %. Pevné rampy musí mít šířku minimálně 110 cm.
- Dveře a všechny průchody musí být široké minimálně 80 cm, což platí i pro vstupní křídlo dvoukřídlých dveří.
- Prahy smí dosahovat výšky maximálně 2 cm.

Objekt částečně přístupný

- Objekt nesplňuje některý z požadavků uvedených u přístupného objektu nebo je přístupná pouze část objektu.
- Rampy a ližiny (mobilní i pevné) mají před vstupem i uvnitř objektu sklon maximálně 16,5 % při délce do 3 metrů, při délce do 9 metrů maximálně 12,5 %. Šířka pevných ramp činí minimálně 110 cm.
- Dveře a průchody musí být široké minimálně 70 cm. Výška prahů je 2 - 7 cm.
- U výtahu je šířka dveří minimálně 70 cm, šířka kabiny 100 cm a hloubka 110 cm.
- Před vstupem do objektu může být maximálně jeden schod bez řešení k jeho překonání.

Objekt nepřístupný

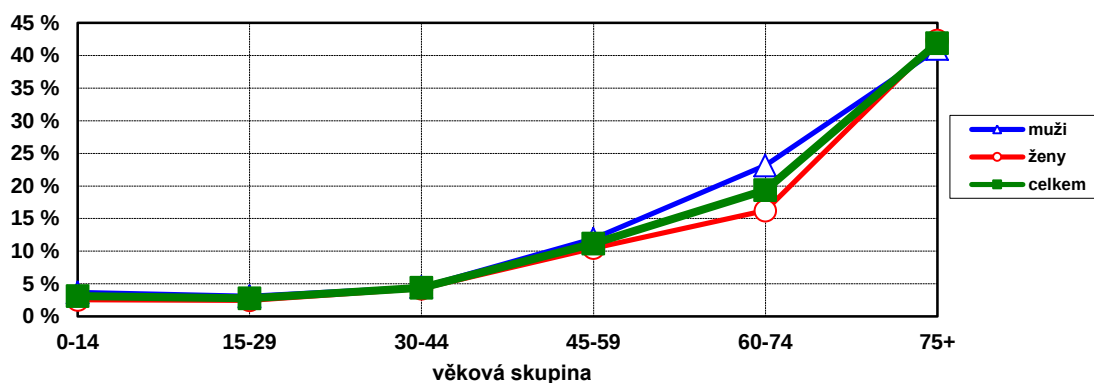
- Přístup k objektu nebo pohyb uvnitř objektu je velice komplikovaný.²⁸

²⁸ Zpracováno podle: POV ČR. *Metodika kategorizace přístupnosti objektů. Kritéria pro zařazení objektů do jednotlivých kategorií z pohledu osob s omezenou schopností pohybu* [online]. [cit. 12. 3. 2014] Dostupné z: www.presbariery.cz/prilohy/metodika_kategorizace_pristupnosti.pdf.

2.3 Postižení na trhu cestovního ruchu

Osoby se zdravotním postižením představují v současnosti velice početnou skupinu. Výsledky šetření ČSÚ z roku 2007 ukázaly, že v České republice žilo v tomto roce 1 015 548 osob se zdravotním postižením, což tvoří necelých 10 % celkové populace ČR.

Graf 1 Podíl počtu zdravotně postižených osob v populaci ČR (2007)

Zdroj: Výběrové šetření zdravotně postižených 2007, ČSÚ.²⁹

Odvětví cestovního ruchu by se mělo zaměřit na tento segment, protože představuje obrovský počet potenciálních účastníků cestovního ruchu. Tato skupina se odlišuje od ostatních účastníků cestovního ruchu určitými charakteristickými znaky.

Handicapované osoby většinou cestují v doprovodu přátel, rodinných příslušníků nebo sociálních pracovníků, tím se může počet potenciálních účastníků dvojnásobně zvýšit.

Díky moderním informačním technologiím mají v dnešní době handicapovaní lepší podmínky k získání podrobnějších informací, které jim usnadní organizaci vlastní účasti na cestovním ruchu.

Další výhodou, kterou představují handicapovaní pro trh cestovního ruchu, je časová neomezenost. Handicapovaní mohou většinou cestovat kdykoliv i mimo hlavní sezónu, což přispívá k celoročnímu využití jednotlivých zařízení cestovního ruchu.

Dále vytváří určitou jistotu pro poskytovatele služeb cestovního ruchu, protože si své pobyty rezervují s určitým předstihem.

²⁹ ČSÚ. *Výsledky výběrového šetření zdravotně postižených osob za rok 2007* [online]. 2009 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/4100269DD7/\\$File/330908j3.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/4100269DD7/$File/330908j3.pdf).

Mezi nejčastější formy cestovního ruchu lidí s handicapem patří:

- poznávací cestovní ruch,
- okružní plavby lodí,
- rekreační cestovní ruch v přímořských letoviscích,
- zdravotní a lázeňský cestovní ruch, a to za účelem preventivní nebo regenerační lázeňské léčby,
- kulturní cestovní ruch,
- náboženský cestovní ruch spojený s návštěvou poutních míst,
- nákupní cestovní ruch do sousedních zemí.³⁰

2.4 Projekty zabývající se cestovním ruchem pro všechny v České republice

Athena na cestách

Jedná se o projekt, který se zabývá tematikou bezbariérového cestování v České republice. Tento projekt je uskutečňován za podpory Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Zaměřuje se na specifickou oblast zahrnující cestování, turistická místa, produkty a informace pro turisty se zvláštními potřebami, zejména pro osoby se zdravotním postižením, seniory, rodiče s malými dětmi či jiné osoby s omezenou pohyblivostí. Cílem projektu je představit bezbariérové cestování jako oblast vhodnou pro rozvoj zaměstnanosti s cílem uplatnit znevýhodněné a handicapované osoby na trhu práce a začlenit tak handicapované do společnosti. Snaží se motivovat subjekty cestovního ruchu ke vzájemné spolupráci a zapojení se do evropských aktivit v oblasti bezbariérového cestování s cílem získat mezinárodní zkušenosti. Jedním z výsledků tohoto projektu je Příručka bezbariérového cestování, která poskytuje obsáhlý a výstižný úvod do problematiky přístupného cestovního ruchu, obsahuje informace o speciálních potřebách účastníků. Poukazuje na potenciál přístupného cestovního ruchu v oblasti regionálního rozvoje, ukazuje důvody a způsoby jeho uplatnění a také přínosy pro turisty, pro které je přístupnost nezbytná.

Projekt je realizovaný v Moravskoslezském, Královéhradeckém, Jihočeském kraji a na území hlavního města Prahy.

Za podpory projektu Athena na cestách vzniklo mnoho dalších projektů zaměřených na bezbariérový cestovní ruch.³¹

³⁰ Zpracováno podle: INDROVÁ, J., et al. *Cestovní ruch pro všechny*. Praha: MMR, 2008, 38 s. ISBN 978-80-7399-407-05. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/4fa1846e-ee0c-40d7-ae2e-a43007314a2e/GetFile14_1.pdf.

Beskydy pro všechny

Projekt je zaměřený na rozvoj sociálního prostředí s důrazem na služby podporující sociální cestovní ruch. Mezi hlavní cíle projektu lze zařadit zpřístupnění Beskyd všem, tzn. i osobám, které mají ze zdravotních či jiných důvodů omezenou schopnost účastnit se cestovního ruchu. Dále projekt pomáhá k začlenění lidí se zdravotním handicapem do běžného života, přináší nová pracovní místa pro zdravotně postižené a podporuje tak rozvoj sociální ekonomiky.³²

Jedeme taky

Portál Jedeme taky (www.jedemetaky.cz) je výstupem projektu Beskydy pro všechny. Tento informační systém hodnotí bezbariérovost (přístupnost) na základě přesně stanovených kritérií. Podává široké veřejnosti informace o přístupnosti jednotlivých hotelů a restaurací v Moravskoslezském kraji. Do projektu se může zapojit jakýkoliv poskytovatel služeb cestovního ruchu, který přizpůsobí svůj objekt potřebám handicapovaných osob a splní požadavky přístupnosti. Provozovatelé následně získají označení „Bez bariér“ a budou zaneseni do databáze bezbariérových objektů. Portál se průběžně rozvíjí a díky projektu Cestovní ruch bez bariér byl doplněn o sekci turistických atraktivit z celého Moravskoslezského kraje. Za podpory projektu Orlické hory pro všechny se portál rozšířil o informace o přístupnosti dalšího regionu Orlické hory a Podorlicko.³³

Cestovní ruch bez bariér

Hlavní cíl projektu Moravskoslezského klastru cestovního ruchu je využít a rozvíjet existující potenciál cestovního ruchu v Moravskoslezském kraji, propagovat bezbariérové cestování, informovat veřejnost o přístupnosti jednotlivých subjektů v kraji. Výstupem projektu je publikace s tipy na výlety pro osoby se zdravotním handicapem, rodiče s malými dětmi a pro seniory.³⁴

Orlické hory pro všechny

Projekt orientovaný na zlepšení možností, jak trávit volný čas handicapovanými osobami v regionu Orlické hory a Podorlicko.³⁵

³¹ Zpracováno podle: *Projekt Athena na cestách*. [online]. [cit. 10. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.project-athena.cz/o-projektu/projekt>.

³² Zpracováno podle: *Beskydy pro všechny*. [online]. 2009 [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006/Iniciativy-Spolocenstvi/EQUAL/Projekty/Beskydy-pro-vsechny>.

³³ Zpracováno podle: *Jedeme taky*. [online]. [cit. 10. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.jedemetaky.cz/>.

³⁴ Zpracováno podle: KLACR, O.S. *Projekt "Cestovní ruch bez bariér"*. In: KLACR [online]. 2010 [cit. 13. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.klacr.cz/clanek/projekt-cestovni-ruch-bez-barier/>.

³⁵ Zpracováno podle: Projekt Orlické hory pro všechny. In: *Orlické hory a Podorlicko* [online]. 2012 [cit. 14. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.dsokp.cz/projekty/projekt-orlicke-hory-pro-vsechny>.

Český ráj bez bariér

Cílem projektu je přinést ucelené informace o současném stavu turistické nabídky v regionu z pohledu osob se sníženou pohyblivostí. Snaží se tak usnadnit nejen handicapovaným osobám putování po Českém ráji a umožnit jim lepší orientaci v terénu.³⁶

Krkonoše bez bariér

Projekt, který přibližuje Krkonošský národní park nejen vozíčkářům, ale i seniorům, rodinám s kočárky a malými dětmi. V rámci projektu bylo vytipováno a prověřeno TOP 10 tras, které lze absolvovat s elektrickým i manuálním invalidním vozíkem.³⁷

2.5 Cestovní kanceláře a cestovní agentury zaměřené na bezbariérový cestovní ruch v ČR

V současnosti existuje velké množství cestovních kanceláří a cestovních agentur, které ve svých katalozích nabízí zájezdy s piktogramem vozíčkáře. Bohužel jen některé cestovní kanceláře přímo organizují bezbariérové zájezdy.

Autorka zjistila na základě e-mailové korespondence, že Asociace cestovních kanceláří ČR nemá k dispozici seznam cestovních kanceláří, které se zabývají bezbariérovým cestovním ruchem a organizují bezbariérové zájezdy. E-mailová korespondence viz příloha č. 1.

ATIS a.s. - Cestovní kancelář

ATIS a.s. je cestovní kancelář, která se specializuje především na domácí cestovní ruch. Poskytuje speciální pobyty pro imobilní rekreanty v ČR a na Slovensku.

Tým CK ATIS v roce 2009 představil turistický produkt s názvem „DOVOLENÁ S VOZÍKEM – bezbariérové pobyty pro každého“. Cílem této speciální nabídky je umožnit cílové skupině imobilních rekreantů plnohodnotné prožití dovolené, s důrazem na ubytování v hotelech přizpůsobených pro zákazníky s omezenou hybností v lokalitách České republiky.³⁸

³⁶ Zpracováno podle: Informace o projektu. In: *Český ráj bez bariér* [online]. 2013 [cit. 30. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.ceskyrajbezbarier.cz/cs/cesky-raj-bez-nbsp-barier/informace-o-projektu.html>.

³⁷ Zpracováno podle: Krkonoše bez bariér. In: *Krkonošský národní park* [online]. 2010 [cit. 25. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.krnapp.cz/krkonose-bez-barier-1/>.

³⁸ Zpracováno podle: CK ATIS. [online]. 2009 [cit. 12. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.atis.cz/>.

Bezbatour

Bezbatour je cestovní agentura, která je jedinou službou svého druhu v ČR, která se specializuje primárně na cestování bez bariér. Cestovní agentura se snaží vyhovět potřebám a požadavkům všech lidí. Zaměřuje se především na cestování lidí se zdravotním postižením, na dovolené pro seniory a pro rodiny s dětmi, cestovat s agenturou však může i kdokoliv jiný. Nabízí osobně prověřené ubytovací zařízení bez bariér v České republice i v zahraničí. Každé ubytovací zařízení, které splnilo podmínky bezbariérovosti, získá pečeť „ověřeno Bezbatour“.

Firma byla založena v roce 2012 lidmi s tělesným postižením za finanční podpory z Evropského sociálního fondu a rozpočtu hlavního města Prahy. Agentura dává možnost osobám s postižením pracovat na velice atraktivních pracovních pozicích. Cestovní agentura sídlí v Praze na Černém Mostě.

Jedním z partnerů je organizace **Adrenalin bez bariér**, která zajišťuje adrenalinové a volnočasové aktivity v ČR nejen pro handicapované.³⁹

2.6 Doprava

V dnešní době je cestování neodmyslitelnou součástí života každého jedince. Dříve představovala doprava jednu z největších bariér pro handicapované osoby. Osoby s handicapem mají specifické potřeby na přepravování a dopravní prostředky, které se dnes společnost snaží uspokojit a umožnit tak cestování všem.

2.6.1 Letecká doprava

V oblasti letecké dopravy vymezuje a zajišťuje práva osob se zdravotním postižením nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě.

Dle tohoto nařízení jsou letecké společnosti povinny poskytnout bezplatnou asistenci počínaje vstupem na letiště a konče nástupem do letadla. Další specifické služby musí být zajištěny na palubě letadla.

Evropská komise vytvořila video Nová práva pro osoby s omezenou schopností pohybu, které je dostupné i v české verzi. Video by mělo pomoci handicapovaným osobám, které se rozhodli využít leteckou dopravu. Podává informace o právech, ale i povinnostech handicapovaných osob v letecké dopravě.

³⁹ Zpracováno podle: BEZBATOUR. [online]. [cit. 12. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.bezbatour.cz/bezbatour/uvod>.

Některé letecké společnosti nabízejí slevy na letenky pro osoby se zdravotním postižením.⁴⁰

2.6.2 Železniční doprava

Železnice se musí řídit nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě. Konkrétně pátá kapitola se věnuje právům zdravotně postižené osoby a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace.⁴¹

Aby byla pomoc pro tyto osoby efektivnější, měli by cestující nejméně 48 hodin před cestou kontaktovat železniční společnost, prodejce jízdenek či cestovní kancelář a sdělit jejich pracovníkům, jaký typ pomoci je konkrétně zapotřebí.

K hlavním dopravcům v České republice, které se snaží odstraňovat bariéry při železniční dopravě pro zdravotně postižené, patří České dráhy. ČD nabízejí pro cestování vozíčkářů speciálně přizpůsobené vozy, které jsou vybaveny zdvihací plošinou nebo jsou nízkopodlažní. Tyto vlaky přizpůsobené osobám na invalidním vozíku jsou označeny příslušným piktogramem. Pokud potřebuje vozíčkář asistenci železničního personálu, může své požadavky bez dodatečných nákladů uplatnit v nástupní stanici.

Ve vnitrostátní železniční přepravě mají držitelé průkazu ZTP a ZTP/P nárok na speciální jízdné. Získají slevu 75 % jízdného ve druhé vozové třídě osobního vlaku a rychlíku ve vnitrostátní přepravě. Dále mají nárok na bezplatnou přepravu svého průvodce ve druhé třídě, bezplatnou přepravu jednoho vozíku pro invalidy, bezplatnou přepravu dětského kočárku, je-li držitelem průkazu ZTP/P dítě.

2.6.3 Autobusová doprava

Práva cestujících v autobusové a autokarové dopravě upravuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004. Této doprovázející osobě je přeprava poskytnuta bezplatně a je jí pokud možno poskytnuto místo vedle osoby se zdravotním postižením nebo osoby se sníženou pohyblivostí.

⁴⁰ Zpracováno podle: EU. *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006*. [online]. 2011 [cit. 16.2.2014]. Dostupné v pdf z: http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/D90DB06A-905E-4415-99CC-67992D78922B/0/nar_1107_2006_CS.pdf.

⁴¹ Zpracováno podle: EU. *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007*. [online]. 2007 [cit. 16.2.2014]. Dostupné v pdf z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:315:0014:0041:CS:PDF>.

Osoby se zdravotním postižením a osoby se sníženou pohyblivostí by měly mít právo na bezplatnou pomoc na terminálech a ve vozidle. Držitelé průkazů ZTP a ZTP/P mají slevu 75 % v pravidelných vnitrostátních spojích autobusové dopravy.⁴²

2.6.4 Námořní doprava

Bezpečnost a přístupnost pro osoby se zdravotním postižením upřesňuje Směrnice EU o námořní bezpečnosti. Požaduje, aby všechny nové lodě k přepravě cestujících umožnily pasažérům se zdravotním handicapem celkovou přístupnost. Zdravotně postiženým osobám musí být umožněn pohyb mezi palubami. Musí být k dispozici zřetelné a přístupné značení pro osoby se smyslovým postižením, přístupný poplašný systém i pro neslyšící nebo duševně postižené pasažéry.⁴³

2.6.5 Navigační centrum SONS ČR

Navigační centrum je součástí oddělení Digitalizace a technické podpory v rámci Sjednocené organizace nevidomých a slabozrakých České republiky. Hlavním cílem navigačního centra je umožnit zrakově postiženým lidem samostatné cestování a pohyb v neznámém prostředí bez asistenta. Služby navigačního centra jsou poskytovány za poplatek. Navigační centrum nabízí vyhledání dopravního spojení, informace o určité oblasti či objektu. Dále si mohou osoby s postižením zraku nechat vypracovat detailní popis trasy, který odpovídá zásadám prostorové orientace a samostatného pohybu bez jakékoliv asistence další osoby. Nevidomí mohou využít služby satelitní navigace, kdy musí být vybaveni tzv. navigační jednotkou, která se dá zapůjčit nebo koupit. Lidé vybavení navigační jednotkou mohou využít pomoc navigačního centra v situacích ztráty orientace. Operátor lokalizuje, kde se nevidomý nachází a pomůže se mu zorientovat.⁴⁴

⁴² Zpracováno podle: EU, *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (eu) č. 181/2011*. [online]. 2011 [cit. 16.2.2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:055:0001:0012:CS:PDF>.

⁴³ Zpracováno podle: POLITICKÝ DOKUMENT III. [online]. [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CDkQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.nrzp.cz%2Fdokumenty%2Fzahranicni%2Fppdo.doc&ei=leJXU4qDJ-bU4wTZnIDoBQ&usg=AFQjCNE0-klhZ_bfi9vm_9oH8KeCbwLejg&bvm=bv.65177938,d.bGE.

⁴⁴ Zpracováno podle: Navigační centrum SONS ČR. In: [online]. 2008 [cit. 12.4.2014]. Dostupné z: <http://navigace.sons.cz/>.

3 Analýza současného stavu cestovního ruchu pro postižené v Libereckém kraji

3.1 Charakteristika kraje

Liberecký kraj se nachází na severu České republiky. Na západě sousedí s Ústeckým, na jihu se Středočeským a na východě s Královéhradeckým krajem. Severní část Libereckého kraje hraničí s Německem a Polskem. Toto území je součástí Euroregionu Nisa, kde se prolínají hranice 3 států zároveň, tzv. trojzemí. Liberecký kraj o rozloze 3 163 km² je po Praze druhým územně nejmenším krajem, který tvoří pouze 4 % území celé České republiky. Co se týče obyvatelstva, v kraji žije 438 609 obyvatel (2014), což tvoří 4,2 % obyvatel celé České republiky.

Z hlediska nadmořské výšky je charakter povrchu převážně hornatý a členitý. Do kraje zasahuje sever České kotliny, Jizerské hory, západní Krkonoše a východ Lužických hor. Nejvyšším vrcholem kraje je Kotel (1435 m). Mezi další významné vrcholy patří Luž a Smrk. Nejznámějším vrcholem je Ještěd, který je nejvyšším vrcholem Ještědsko-kozákovského hřbetu. V kraji se vyskytují prameny minerálních vod a léčivé rašeliny.⁴⁵

Atraktivita cestovního ruchu v Libereckém kraji

Území Libereckého kraje je z hlediska cestovního ruchu velmi atraktivní. Turistům kraj poskytuje vynikající podmínky pro cestovní ruch. Nachází se zde velké množství přírodních a kulturně historických lokalit. Existuje tu několik specifických území (Krkonoše, Jizerské hory, Český ráj, Doksy, Lužické hory, Podkrkonoší), která nabízejí silně rozvinuté aktivity spojené s cestovním ruchem.

Z přírodovědeckého hlediska patří tento kraj k velice významným regionům. Může se pyšnit velkým množstvím přírodního bohatství. V kraji se rozprostírá 5 chráněných krajinných oblastí (CHKO České středohoří, CHKO Jizerské hory, CHKO Lužické hory, CHKO Český ráj, CHKO Kokořinsko), dále 8 národních přírodních rezervací, 8 národních přírodních památek, 36 přírodních rezervací, 68 přírodních památek. Do kraje zasahuje část Krkonošského národního parku.

Krajem protékají řeky Jizera, Ploučnice, Kamenice a Lužická Nisa. Na horních tocích řek a potoků lze nalézt řadu vodopádů, např. Mumlavský vodopád a Jedlový důl. Mezi

⁴⁵ Zpracováno podle: ČSÚ. *Charakteristika kraje*. In: ČSÚ [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 21. 3. 2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje.

významné vodní nádrže lze zařadit Bedřichov, Fojtku, Harcov, Josefův Důl, Mlýnici, Mšeno a Souš. Rybníky se vyskytují především v okolí České Lípy. Největším z nich je Velký rybník, známý jako Máchovo jezero. Dále zde leží 23 Holanských rybníků, rezervace Břehyně, Hamerský rybník a Novozámecký rybník.

Důležitou roli hraje lázeňský cestovní ruch. Českými i zahraničními turisty jsou navštěvovány především Lázně Libverda, Lázně Kunratice a Lázně Sedmihorky.

K historickým objektům s vysokou návštěvností patří především zámky, hrady a zříceniny. Mezi nejznámější patří např. hrady Bezděz, Houska, Valdštejn, Sloup v Čechách, Trosky, zámky Zákupy, Hrubý Rohozec, Sychrov, Frýdlant nebo Lemberk. Kraj nabízí velké množství rozhleden např. Štěpánka, Černá studnice, Kozákov, Smrk, Císařský kámen, Slovanka, Královka.

K úspěšnosti cestovního ruchu přispívá také velké množství kulturních zařízení (Divadlo F. X. Šaldy v Liberci, Severočeské muzeum, zoologická a botanická zahrada v Liberci). Také zábavní centrum Babylon přiláká každoročně velké množství turistů do tohoto kraje. Mezi největší atrakce zábavního centra patří například aquapark, lunapark, wellness nebo IQpark. V Liberci vzniklo v roce 2014 moderní vědecké centrum s 3D planetáriem a velkým množstvím expozic a interaktivních exponátů z různých oblastí vědy. Tradiční výrobu skla a bižuterie představují sklářská muzea v Novém Boru, Kamenickém Šenově a Železném Brodu.

V Libereckém kraji se koná velké množství kulturních a sportovních akcí, které jsou schopny přilákat na území kraje velký počet turistů, často i zahraničních. K významným kulturním akcím lze zařadit český hudební festival Benátská noc, který se koná už od roku 1993 na Malé Skále a od roku 2012 nově ve sportovním areálu Vesec v Liberci. Mezi nejznámější sportovní akce, které proběhly v Liberci, patří Mistrovství světa v klasickém lyžování 2009 a řadí se k nejvýznamnějším sportovním akcím v historii České republiky. Také multifunkční hala Tipsport arena nabízí řadu sportovních utkání, kulturních akcí, koncertů atd.

Místa s větší koncentrací kulturních památek, která jsou architektonicky, urbanisticky nebo historicky významná, byla prohlášena za městské a venkovské památkové rezervace a zóny. Mezi městské památkové zóny lze zařadit Českou Lípou, Český Dub, Dubou, Frýdlant v Čechách, Hodkovice nad Mohelkou, Jablonec nad Nisou, Jablonné v Podještědí, Jilemnicí,

Kamenický Šenov, Liberec, Nový Bor a Turnov. Památkové rezervace vesnického typu jsou například Janovice, Lhota, Rané, Žďár, Jizerka nebo Horní Štěpanice.

Liberecký kraj disponuje už od 19. století hustou sítí značených turistických cest, které jsou vytvořeny především v Krkonoších, Jizerských horách, Ještědsko-kozákovském hřbetu, Českém ráji, Lužických horách, okolí Máchova jezera a Českého středohoří. Liberecký kraj se také může pyšnit velkým počtem cyklistických tras.

Vzhledem k příznivým klimatickým podmínkám se zde nachází řada lyžařských středisek. Hlavní lyžařské oblasti představují Krkonoše (Harrachov, Rokytnice nad Jizerou, Benecko) a Jizerské hory (Tanvaldský Špičák, Bedřichov, Severák).

K rozvoji cestovního ruchu přispívají silniční a železniční hraniční přechody, ale také přechody pro pěší turisty v rámci pohraničního styku.⁴⁶

Ubytovací zařízení

Liberecký kraj disponuje dostatečným množstvím hromadných ubytovacích zařízení. Řadí se na třetí místo s největší kapacitou těchto zařízení v České republice. Má zastoupení ve všech kategoriích ubytovacích zařízení. Chybí pouze pětihvězdičkový hotel.

Tabulka 1 Statistika hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v Libereckém kraji k 31. 12. 2012

Kategorie ubytovacího zařízení	Počet ubytovacích zařízení
Hotel*****	0
Hotel, motel, hotel ****	11
Hotel, motel, hotel ***	87
Hotel, motel, hotel **	20
Hotel, motel, hotel *	11
Hotel garni ****, ***, **, *	3
Penzion	315
Kemp	28
Chatová osada	41
Turistická ubytovna	60
Ostatní hromadná ubytovací zařízení jinde neuvedená	213
Hromadná ubytovací zařízení celkem	789

Zdroj: Vlastní zpracování podle ČSÚ.⁴⁷

⁴⁶ Zpracováno podle: ČSÚ. *Charakteristika kraje*. In: ČSÚ [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 21.3.2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje.

⁴⁷ Zpracováno podle: Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v krajích. In: ČSÚ [online]. 2012 [cit. 24. 4. 2014]. Dostupné z: vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=653&potvrz=Zobrazit+tabulku&go_zobraz=1&cas_1_33=20121231&cislatab=CRU6170PU_KR&childsel0=1&voa=tabulka&str=tabdetail.jsp.

Stravovací zařízení

Statistiku počtu stravovacích služeb v Libereckém kraji nemá Český statistický úřad ani Krajský úřad Libereckého kraje k dispozici. Dle názoru autorky je síť těchto zařízení dostačující.

Informační centra

Kraj nabízí dostatečné množství turistických informačních center, která se nacházejí v městech: Bedřichov, Bezděz, Benecko, Bozkov, Cvikov, Česká Lípa, Český Dub, Desná, Doksy, Dubá, Frýdlant, Harrachov, Hejnice, Hrádek nad Nisou, Hamr na Jezeře, Hradčany, Chrastava, Jablonec nad Nisou, Jablonné v Podještědí, Jilemnice, Josefův Důl, Karlovice - Sedmihorky, Kořenov, Kravaře, Lázně Libverda, Liberec, Lomnice nad Popelkou, Lomnice nad Popelkou, Malá Skála, Mimoň, Nový Bor, Oldřichov v Hájích, Osečná, Pěnčín, Rokytnice nad Jizerou, Rovensko pod Troskami, Rychnov u Jablonce nad Nisou, Semily, Smržovka, Staré Splavy, Stráž pod Ralskem, Tanvald, Turnov, Vratislavice nad Nisou, Vysoké nad Jizerou, Zákupy, Železný Brod.⁴⁸

Doprava

Územím Libereckého kraje prochází téměř 2 500 km silnic, z toho rychlostní silnice tvoří 24 km, silnice I. třídy mají délku 329 km a krajské silnice II. a III. třídy představují délku 2 107 km. Rozložení silniční sítě v Libereckém kraji je po celém jeho území vcelku rovnoměrné. V horských a méně zalidněných oblastech je hustota silniční sítě výrazně nižší. Území Libereckého kraje leží v blízkosti dálničních tahů D8 Praha – Ústí nad Labem – Dresden a D11 Praha – Hradec králové – Lubawka – Legnica. Hlavní osu silniční dopravy tvoří rychlostní komunikace R10 Praha – Turnov a R35 Turnov – Liberec. Tyto komunikace zajišťují kvalitní spojení Libereckého kraje s hlavním městem. K vedlejším osám patří silnice I/9: Rumburk – Česká Lípa – Mělník, silnice I/13: Děčín – Nový Bor – Liberec, silnice I/35: Hrádek n/N. – Liberec – Turnov – Hradec Králové a silnice I/14 Liberec – Tanvald – Trutnov.⁴⁹

Území kraje je prostoupeno poměrně hustou sítí železničních tratí. Charakter tratí závisí na členitosti krajiny a době jejich vzniku. Budování těchto tratí probíhalo už v druhé polovině

⁴⁸ Zpracováno podle: Turistická informační centra. In: *Liberecký kraj* [online]. [cit. 23. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/page277>.

⁴⁹ Zpracováno podle: ÚSTAV PRO EKOPOLITIKU. *Analýza Libereckého kraje*. [online] 2005. [cit. 20. 4. 2014]. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rc=tj&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0CD8QFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.kraj-lbc.cz%2Fpublic%2Fork%2Fpriloha_c2_sur_lk_analyza_lk_1539d81e3d.rtf&ei=O8pWU9W3HobI4gTrw4GYCg&usg=AFQjCNGSg7hIkC3fjTskSL0OA8IYcEmWkg&bvm=bv.65177938,d.bGE.

19. století. Železniční doprava čelí četným nedostatkům, jako jsou nízká dopravní rychlost a nízký počet elektrifikovaných tratí. Regionální dopravu zajišťují osobní vlaky a nadregionální dopravu rychlíky a spěšné vlaky. Osobní dopravě se nedostává rychlého napojení Libereckého kraje na mezinárodní koridorovou síť do Hradce Králové, Prahy a Ústí nad Labem.⁵⁰

Své místo v dopravě nachází i lanová doprava. V Libereckém kraji je zastoupena kabinovou lanovou dráhou na vrchol Ještědu a velkým množstvím sedačkových lanových drah na Ještědském hřbetu, v Jizerských horách a v Krkonoších.⁵¹

Lodní dopravu v kraji představuje plavba lodí po Máchově jezeře v katastru obce Doksy.

3.2 Potenciál cestovního ruchu pro osoby s handicapem v Libereckém kraji

Výsledky šetření Českého statistického úřadu ukázaly, že v roce 2007 žilo v České republice 1 015 548 osob se zdravotním postižením. Celkově tvoří jejich podíl 9,87 % populace celé České republiky. Výsledky daného šetření dále ukázaly, že téměř 90 % osob se zdravotním postižením je odkázáno na pomoc dalších osob. Nejčastěji pomáhá nejbližší rodina, vzdálenější rodina, pečovatelské služby, přátelé a sousedé. Zdravotní postižení těchto osob omezuje jejich mobilitu, sebeobsluhu a vedení domácnosti.⁵²

Tabulka 2 Počet osob se zdravotním postižením v roce 2006 v ČR

Věkové složení obyvatel	Populace ČR (stav k 31. 12. 2006)	Občané se zdravotním postižením v ČR
0-14 let	1 479 514	46 208
15-29 let	2 175 672	60 621
30-44 let	2 312 929	101 331
45-59 let	2 195 646	245 743
60-74 let	1 462 586	283 274
75 let a více	660 842	276 744
Celkem	1 015 5482	1 015 5482

Zdroj: Vlastní zpracování podle Výběrového šetření zdravotně postižených 2007, ČSÚ.⁵³

⁵⁰ Zpracováno podle: Doprava v Libereckém kraji. In: *Liberecký kraj* [online]. 2010 [cit. 20. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/public/doprava/dopravaLK10/033.html>.

⁵¹ Zpracováno podle: Lanové dráhy v Libereckém kraji. In: *Liberecký kraj* [online]. 2010 [cit. 20. 4. 2014]. Dostupné z: http://www.kraj-lbc.cz/public/doprava/dopravaLK10/0351.html?#_Toc277233347.

⁵² Zpracováno podle: GI Projekt O.P.S. *Zmapování počtu oprávněných uživatelů sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením* [online]. 2012 [cit. 20.3.2014]. Dostupné v pdf z: www.odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:180994.

⁵³ Zpracováno podle: ČSÚ. *Výsledky výběrového šetření zdravotně postižených osob za rok 2007* [online]. 2009 [cit. 23.3.2014]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/4100269DD7/\\$File/330908j3.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/4100269DD7/$File/330908j3.pdf).

Počet obyvatel v Libereckém kraji k 1. 1. 2011 činil 437 920. Z toho 47 338 jsou osoby se zdravotním postižením, které tvoří přibližně 10,8 % obyvatelstva Libereckého kraje.⁵⁴

Tabulka 3 Odhad osob se zdravotním postižením v populaci Libereckého kraje (2011)

Věková skupina	Počet obyvatel k 1. 1. 2011	Odhad počtu osob se zdravotním postižením k 1. 1. 2011
0-14	66 477	2 446
15-29	83 392	2 560
30-44	103 001	4 614
45-59	86 881	10 356
60-74	71 069	16 467
75+	27 100	1 894
Celkem	437 920	47 338

Zdroj: Vlastní zpracování dle dokumentu - Zmapování počtu oprávněných uživatelů sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením.⁵⁵

V Libereckém kraji k datu 31. 12. 2011 žilo celkem 23 080 držitelů průkazů mimořádných výhod, což představuje 5,3 % celkového počtu obyvatel.⁵⁶

3.2.1 Přístupnost kulturních a technických památek

V dnešní době se řada hradů, zámků a kulturních institucí v Libereckém kraji snaží o plné nebo alespoň částečné bezbariérové zpřístupnění svých expozic. Velká část kulturních památek a zařízení je však pro osoby s handicapem nepřístupná. Při prohlídce většiny objektů je v současné době stále nutná asistence další osoby. Velké množství muzeí a galerií má bezbariérově přístupné alespoň přízemí svých objektů. Na zámcích je umožněna bezbariérová návštěva exteriérů, zámeckých areálů, parků a nádvoří.⁵⁷

Zámek Lemberk

Zámek Lemberk se nachází přibližně 3 kilometry od Jablonného v Podještědí. Představuje částečně bezbariérovou památku, která je vozíčkářům celkem dobře dostupná. Cesta na zámek vede po asfaltové cestě. Mosty i nádvoří jsou vydlážděné. První okruh a muzeum sv. Zdislavy umožňuje návštěvu i vozíčkářům. Návštěva druhé prohlídkové trasy je však možná pouze s doprovodem.⁵⁸

⁵⁴ Zpracováno podle: GI Projekt O.P.S. *Zmapování počtu oprávněných uživatelů sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením* [online]. 2012 [cit. 20. 3. 2014]. Dostupné v pdf z: www.odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:180994.

⁵⁵ Zpracováno podle: GI Projekt O.P.S. *Zmapování počtu oprávněných uživatelů sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením* [online]. 2012 [cit. 20. 3. 2014]. Dostupné v pdf z: www.odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:180994.

⁵⁶ Zpracováno podle: GI Projekt O.P.S. *Zmapování počtu oprávněných uživatelů sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením* [online]. 2012 [cit. 20. 3. 2014]. Dostupné v pdf z: www.odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:180994.

⁵⁷ Zpracováno podle: KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Dovolena bez bariér. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008 [cit. 12. 3. 2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/cs/cilove-skupiny/dovolena-bez-barier.html>.

⁵⁸ Zpracováno podle: JANČO, Milan. *Jak dobýt hrad: památky takřka bez bariér 2 : seznam vybraných nemovitých kulturních památek přístupných pro osoby se sníženou schopností pohybu*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, s. 134-137. ISBN 9788087104477.

Zámek Sychrov

Zámek Sychrov je jen z části bezbariérová památka. Bezbariérově dostupný je veškerý exteriér zámeckého areálu, tzn. zámecký park s expozicí dravců, čestný dvůr a nádvoří. Prohlídku interiéru znepřístupňuje schodiště. Osoby na vozíčku se mohou účastnit pouze jedné ze tří prohlídkových tras, a to trasy A, u které je nutná asistence a vynesení vozíku do prvního patra. V zámeckém areálu se koná celoročně celá řada doprovodných akcí. Zcela bezbariérová je klenotnice, kde se nachází výstava plastik a šperků z drahých kamenů a kovů.⁵⁹

Zámek Mnichovo Hradiště

Zámek Mnichovo Hradiště je přístupný pro návštěvníky na vozíku pouze s doprovodem, který zajistí vynesení vozíku do prvního patra. Návštěvníci s handicapem mají možnost prohlédnout si bez jakéhokoliv omezení zahradu, park a klášter kapucínů s kostelem sv. Tří králů a kaple sv. Anny. Zámecká galerie je přístupná po šikmé mobilní rampě a pohyb v prostorách galerie je bezbariérový. V přímé blízkosti zámku jsou k dispozici vyhrazená parkovací místa.⁶⁰

Zámek Hrubý Rohozec

Zámek Hrubý Rohozec patří mezi dominanty a nejstarší historické památky Turnovska. Přístup do zámeckého parku v anglickém stylu, exteriéru zámku a jeho nádvoří je pro návštěvníky s omezenou možností pohybu bezproblémový. Bezbariérově přístupná je i zámecká galerie, která je umístěna v přízemí zámku na nádvoří v bývalé zámecké kuchyni. Absolvování prohlídkové trasy pro vozíčkáře znemožňují schodiště, která jsou velice úzká a zalomená do pravého úhlu, a tak i vynesení vozíku za pomoci asistence je velice obtížné. Parkoviště se nachází asi 250 metrů severně od zámku u silnice Hrádek - Nechranice.⁶¹

⁵⁹ Zpracováno podle: JANČO, Milan. *Jak dobýt hrad: památky takřka bez bariér 2 : seznam vybraných nemovitých kulturních památek přístupných pro osoby se sníženou schopností pohybu*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, s. 203-205. ISBN 9788087104477.

⁶⁰ Zpracováno podle: JANČO, Milan. *Jak dobýt hrad: památky takřka bez bariér 2 : seznam vybraných nemovitých kulturních památek přístupných pro osoby se sníženou schopností pohybu*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, s. 154-155. ISBN 9788087104477.

⁶¹ Zpracováno podle: JANČO, Milan. *Jak dobýt hrad: památky takřka bez bariér 2 : seznam vybraných nemovitých kulturních památek přístupných pro osoby se sníženou schopností pohybu*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, s. 71-72. ISBN 9788087104477.

Hrad a zámek Grabštejn

Hrad a zámek Grabštejn byl původně gotický hrad, který byl v 16. století přestavěn na renesanční zámek. Nachází se nedaleko Hrádku nad Nisou. Návštěva hradu tělesně handicapovanými návštěvníky je možná pouze s asistencí další osoby, která zajistí vynesení do schodů a snesení ze schodů uvnitř hradu. Bez pomoci doprovodu je pohyb v areálu hradu značně omezen. Bariérou pro vstup obecně je v současné době přístupová cesta, schodiště do prvního a druhého patra hradu, ve kterých se nacházejí zpřístupněné místnosti. Do budoucna by měl být v rámci rekonstrukce hradu vybudován výtah, který umožní bezbariérový přístup do síní prvního patra. Přístup autem k hradu je možný po předchozí domluvě.⁶²

Zámek Zákupy

Zámek Zákupy je renesanční zámek z 16. století, který se nachází ve městě Zákupy 8 km východně od města Česká Lípa. Z parkoviště k zámku vedou rovné asfaltové cesty. Pro osobu na vozíku vyžaduje však samotná přístupová cesta asistenci. Bezbariérový přístup do anglického zámeckého parku je možný vstupem z města. Do barokní zahrady je bezbariérový přístup pouze z parku, nikoliv přístupovou cestou od zámku. Zaparkovat lze na parkovišti severně od zámku. Osoby se sníženou schopností pohybu mohou po předchozí domluvě zaparkovat přímo na nádvoří.⁶³

Zámek a hrad Frýdlant

Zámek a hrad Frýdlant nepatří mezi bezbariérové památky. Návštěvníci na invalidních vozících si mohou prohlédnout pouze část exteriéru hradu. Možnost návštěvy dolního zámeckého nádvoří je pouze za asistence další osoby a v době spuštění padací brány. Oficiální parkoviště je umístěno před zámkem. Po předchozí domluvě mají osoby se sníženou schopností pohybu možnost zaparkovat na nádvoří, před kastelánskou budovou.⁶⁴

Zřícenina hradu Trosky

Zřícenina hradu Trosky představuje pro návštěvníky na invalidním vozíku nedostupnou památku. S asistencí další osoby se mohou vozíčkáři dostat pouze do předhradí a na nádvoří

⁶² Zpracováno podle: JANČO, Milan. *Jak dobýt hrad: památky takřka bez bariér 2 : seznam vybraných nemovitých kulturních památek přístupných pro osoby se sníženou schopností pohybu*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, s. 51-53. ISBN 9788087104477.

⁶³ Zpracováno podle: JANČO, Milan. *Jak dobýt hrad: památky takřka bez bariér 2 : seznam vybraných nemovitých kulturních památek přístupných pro osoby se sníženou schopností pohybu*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, s. 248-250. ISBN 9788087104477.

⁶⁴ Zpracováno podle: JANČO, Milan. *Jak dobýt hrad: památky takřka bez bariér 2 : seznam vybraných nemovitých kulturních památek přístupných pro osoby se sníženou schopností pohybu*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, s. 48-50. ISBN 9788087104477.

vnitřního hradu. Největší bariéry, které brání při prohlídce dalších částí hradu, představují především nerovný terén a velký počet schodů a schodišť. Není k dispozici bezbariérová toaleta. Řidiči s omezenou schopností pohybu mají po předchozí domluvě se správou hradu možnost zaparkovat na parkovišti, které se nachází před první bránou.⁶⁵

Dlaskův statek

Dlaskův statek se nachází v Dolánkách u Turnova. Dlaskův statek je typickou ukázkou vesnického obydlí. Je zde umístěna expozice zemědělského a řemeslnického nářadí. Bezbariérový přístup na Dlaskův statek je možný pouze v přízemí. Využití asistence další osoby umožňuje jistější pohyb po objektu, ve kterém jsou jednotlivé místnosti odděleny vysokými prahy.⁶⁶

Ještěd

Na vrchol, který je dominantou Libereckého kraje, se lze dostat autem. Na vrcholu se nachází rozhledna s restaurací, hotelem a televizním vysílačem. Pro vozíčkáře je však přístupná pouze spodní část budovy.⁶⁷

Přehradní nádrž Mšeno – Jablonecká přehrada

Okolo přehrady vede cesta s asfaltovým povrchem bez většího převýšení. Je dobře dostupná pro osoby na invalidním vozíku.⁶⁸

Rozhledny

Při zjišťování bezbariérovosti rozhleden Libereckého kraje, autorka neobjevila jedinou rozhlednu, která by disponovala bezbariérovým přístupem. Přitom Liberecký kraj je někdy nazýván krajem rozhleden a je všeobecně vnímán jako tradiční rozhlednová oblast. Celkovým počtem rozhleden přitom patří Liberecký kraj k průměru mezi kraji České republiky. Vysvětlení můžeme najít v jedinečnosti rozhleden, pocházejících většinou z přelomu 19. a 20. století. Tyto stavby jsou často kamenné, masivní a architektonicky nemají v České

⁶⁵ Zpracováno podle JANČO, Milan. *Jak dobýt hrad: památky takřka bez bariér 2 : seznam vybraných nemovitých kulturních památek přístupných pro osoby se sníženou schopností pohybu*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, s. 215-216. ISBN 9788087104477.

⁶⁶ Zpracováno podle: SRDUŽENÍČESKÝ RÁJ. Dlaskův statek. In: *Český ráj bez bariér* [online]. 1992 [cit. 6.3.2014]. Dostupné z: <http://www.ceskyrajbezbarier.cz/redakce/index.php?xuser=&lanG=cs&dr=1054>.

⁶⁷ Zpracováno podle: KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Ještěd - televizní vysílač a hotel. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008 [cit. 12.3.2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/1013-jested-televizni-vysilac-a-hotel.html>.

⁶⁸ Zpracováno podle: KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Přehradní nádrž Mšeno - Jablonecká přehrada. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008 [cit. 13.3.2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/94-prehradni-nadrz-mseno-jablonecka-prehrada.html>.

republiky obdoby. Z toho důvodu je jejich přístupnost pro handicapované osoby značně omezena.⁶⁹

3.2.2 Přístupnost kulturních a společenských zařízení

Botanická zahrada v Liberci

Liberecká botanická zahrada je nejstarší botanickou zahradou v České republice. Bezbariérový je jak exteriér zahrady, kde si mohou návštěvníci prohlédnout venkovní expozice, tak i interiér, kde se nachází 9 skleníkových pavilonů, které nabízí 13 různých botanických témat. Do horního patra budovy se mohou účastníci s omezenou schopností pohybu dostat pomocí výtahu. V budově se také nachází bezbariérové WC.⁷⁰

Zoologická zahrada v Liberci

Liberecká zoologická zahrada se může pyšnit nejdelší historií ze všech zoologických zahrad v České republice. Terén v areálu zoologické zahrady je dobře přizpůsoben pro návštěvu osob na invalidním vozíku. Je zde k dispozici bezbariérové WC a také půjčovna invalidních vozíků, které mohou využít osoby se sníženou možností pohybu pro pohodlnější prohlédnutí celého areálu.⁷¹ Podrobnější informace viz příloha č. 13.

Malé divadlo Liberec

Malé divadlo v Liberci, které je součástí Divadla F. X. Šaldy, má na rozdíl od Šaldova divadla bezbariérový přístup i bezbariérové WC.⁷²

Multikino Cinestar Liberec

Multikino Cinestar se nachází v obchodním centru Nisa v Liberci. Disponuje 8 sály s kapacitou 1243 míst a je tak největším multikinem v Libereckém kraji. Multikino je vybaveno digitální 2D, ale i 3D projekcí. Bezbariérový přístup je možný do všech sálů. Návštěvníci mohou využít parkoviště obchodního centra, které je zdarma.⁷³

⁶⁹ Zpracováno podle: *Rozhledny Libereckého kraje* [online]. [cit. 12.4.2014]. Dostupné z: <http://rozhledny.yc.cz/Liberec.htm>.

⁷⁰ Zpracováno podle: KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Botanická zahrada Liberec. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008 [cit. 15.3.2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/1009-botanicka-zahrada-liberec.html>.

⁷¹ Zpracováno podle: KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Zoologická zahrada Liberec. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008 [cit. 15.3.2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/1008-zoologicka-zahrada-liberec-dobrodruzstvi-z-poznani.html>.

⁷² Zpracováno podle: KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Malé divadlo Liberec. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008 [cit. 15.3.2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/5174-male-divadlo-liberec.html>.

⁷³ Zpracováno podle: Cinestar Liberec. In: *CZECOT* [online]. 2002 [cit. 15.3.2014]. Dostupné z: http://www.czecot.cz/kongres/2356_cinestar-liberec.

Kino Radnice v Jablonci nad Nisou

Kino Radnice je umístěno v budově jablonecké radnice na Mírovém náměstí č. p. 19. Kino má pouze jeden sál s kapacitou 410 míst. Kino Radnice je bezbariérové. Návštěvníci s omezenou schopností pohybu se nahlásí u pokladny a u jednoho z uvaděčů, který ho doprovodí výtahem a dovede až na místo samotné.⁷⁴

Kino Junior v Jablonci nad Nisou

Kino Junior se nachází v areálu Eurocentra v Jablonci nad Nisou. Jedná se o kino klubového typu, které je bezbariérové.⁷⁵

Centrum Babylon

Centrum Babylon je jedno z největších zábavních center v České republice. Většina prostor je koncipována jako bezbariérová a přístupná pro osoby na invalidním vozíku. Handicapované osoby mohou navštívit Lunapark, Aquapark. Dále mohou zavítat do science centra IQpark, které se v roce 2014 rozšířilo a vzniklo nové, ještě větší science centrum s planetářiem IQLandia, které bylo vybudováno v prostorách bývalé továrny naproti centru Babylon. Science centra nabízí velké množství interaktivních exponátů a jedinečně pojatých expozic.⁷⁶

Kulturní centrum Turnov

Všechny prostory kulturního centra Turnov jsou bezbariérové a přístupné pro vozíčkáře. Handicapované osoby mohou navštívit divadlo, koncertní sál Střelnice i kino Sféra.⁷⁷

Oblastní galerie v Liberci

Oblastní galerie se v roce 2014 přesunula do zrekonstruované budovy bývalých městských lázní. Galerie nabízí návštěvníkům 4 stálé expozice: české umění 20. století, francouzské malířství 19. století, německé a rakouské malířství 19. století, nizozemské malířství 16. – 18. století. Oblastní galerie patří mezi bezbariérové objekty. Do budovy se vozíčkáři mohou dostat pomocí rampy a v objektu mohou využít výtah. Jsou zde

⁷⁴ Zpracováno podle: Kino Radnice v Jablonci nad Nisou. In: *InfoČesko* [online]. 2002 [cit. 15. 3. 2014]. Dostupné z: <http://kultura.infocesko.cz/content/jizerske-hory-liberecky-kraj-kina-kino-radnice-v-jablonci-nad-nisou.aspx>.

⁷⁵ Zpracováno podle: Kino Junior. In: *Kina Jablonec nad Nisou* [online]. 2012 [cit. 25.3.2014]. Dostupné z: <http://www.kinajablonec.cz/onas/junior>.

⁷⁶ Zpracováno podle: KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Centrum Babylon. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008 [cit. 26.3.2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/1001-centrum-babylon.html>.

⁷⁷ Zpracováno podle e-mailové korespondence viz příloha č. 2.

k dispozici 2 bezbariérová WC. Problém může nastat pouze u 2 výstavních prostor, které mají užší průchod, a širší elektronické vozíky jím neprojedou (klasické ano).^{78, 79}

Severočeské muzeum v Liberci

Severočeské muzeum bylo založeno v roce 1873 jako uměleckoprůmyslové muzeum a je nejstarším muzeem tohoto typu v českých zemích. V současné době prochází muzeum rekonstrukcí. Znovu by mělo být otevřeno v červnu 2014, a poté se tak zařadí na seznam památek s bezbariérovým přístupem.⁸⁰

Muzeum Českého ráje v Turnově

Muzeum Českého ráje v Turnově nabízí unikátní expozici věnovanou drahým kamenům a šperkům. Muzeum doplňuje oddělení archeologie, historie a národopisu. Muzeum disponuje bezbariérovým přístupem do všech expozic a výstav. Do galerie vede nájezdová rampa a do ostatních pater se návštěvníci mohou dostat pomocí výtahu. V přízemí je WC pro vozíčkáře.⁸¹

Galerie Granát, Turnov

Galerie nabízí expozici o historii výroby největšího producenta originálních šperků s českými granáty. Bezbariérový přístup do budovy je k dispozici ze zadní části budovy. Prostory celé galerie jsou bezbariérové a pro přesun do patra je k dispozici výtah.⁸²

Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou

Muzeum nabízí svým návštěvníkům unikátní sbírku skleněné a kovové jablonecké bižuterie a autorského šperku, kvalitní sbírku českého historického a současného autorského skla, medailí a plaket. Muzeum skla a bižuterie je přizpůsobeno k návštěvě osob na invalidním vozíku. Bezbariérový přístup je zajištěn asi 15 metrů od hlavního vstupu do muzea. V budově muzea je pro vozíčkáře k dispozici výtah.⁸³

⁷⁸ Zpracováno podle: *Oblastní galerie v Liberci* [online]. 2014 [cit. 20. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.ogl.cz/o-galerii.php>.

⁷⁹ Zpracováno podle rozhovoru s ředitelem Oblastní galerie Liberec viz příloha č. 13.

⁸⁰ Zpracováno podle: *Severočeské muzeum v Liberci* [online]. 2004 [cit. 18. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.muzeumlb.cz/?page=omuzeu>.

⁸¹ Zpracováno podle: Muzeum Českého ráje. In: *Čeký ráj bez bariér* [online]. 1992 [cit. 20. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/dr-cs/1175-muzeum-ceskeho-raje-turnov.html>.

⁸² Zpracováno podle e-mailové korespondence viz příloha č. 3.

⁸³ Zpracováno podle: KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008 [cit. 18. 3. 2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/1051-muzeum-skla-a-bizuterie-v-jablonci-nad-nisou.html>.

3.2.3 Přístupnost přírodních památek

Jizerské hory bez bariér

Vozíčkářům a osobám s omezenou schopností pohybu je v Jizerských horách zpřístupněno celkem 7 tras. Tyto trasy zmapovala a vytvořila obecně prospěšná organizace Mobilita se sídlem v Liberci. Tato společnost si vytyčila za cíl usnadnit návštěvu a pohyb handicapovaných osob v Jizerských horách. Díky této organizaci dnes Jizerské hory nabízí rozsáhlou síť několika značených tras s malým převýšením, dobrým povrchem cest a celou řadou atraktivních míst. Trasy jsou rozděleny podle náročnosti, která je vyjádřena barevným značením:

- modrá – nejméně náročné trasy,
- zelená – trasy středně náročné,
- červená – trasy náročné.

Na rozcestnících jsou trasy vyznačeny plastovými značkami uvedených barev o rozměru 10 x 20 cm se šipkou a symbolem vozíčkáře, s logem společnosti Mobilita o. p. o. a logem sponzora, který přispěl k vytvoření trasy. Obrázek směrovek viz příloha č. 15.

Trasa č. 1 je středně náročná cesta dlouhá 12,1 km. Trasa začíná u pensionu Bismark v Bedřichově, vede přes Melzerův pomníček, odtud pokračuje kolem přehrady Černá Nisa k penzionu Šámalova chata na Nové Louce. Z Nové Louky se trasa vrací kolem penzionu Lesní chata v Bedřichově zpět do výchozího bodu, k penzionu Bismark.

Trasa č. 2 patří k trasám s lehkou náročností o délce 2,9 km. Vede od Gregorova kříže na Hřebínek po panelové cestě. Během cesty se naskytne nádherný výhled na Ptačí kupy a Holubník.

Trasa č. 3 představuje středně náročnou trasu o délce 9,75 km, spojující Hřebínek a Blatný rybník přes Kristiánov.

Trasa č. 4 je tvořena středně náročnou trasou dlouhou 11,3 km, která vede z výchozího bodu Nová Louka přes Prezidentskou chatu k rozhledně Královka. Na trase se vyskytuje náročný úsek v délce 550 m, který vede od hráze přehrady. Na tomto úseku se doporučuje asistence další osoby.

Trasa č. 5 je označená jako trojkombinace, a to proto, že ji lze rozdělit na samostatné úseky podle místa nástupu, kterými jsou Smědava, Jizerka nebo Chata Pod Bukovcem. Podle

výchozího místa trasy se mění i její náročnost. Trasa s nástupem a cílem na Smědavě je dlouhá 15,5 km.

Trasa č. 6 je nazývána „spojovací“, protože je jakousi spojnicí mezi hlavními místy nástupů (Bedřichovem a Smědavou). Skládá se z lehkých i středně náročných úseků o délce 10,9 km.

Trasa č. 7 je jedinou jednosměrnou a zároveň nejdelší trasou v Jizerských horách, která je určena pro osoby na vozíku. Trasa je dlouhá 16,4 km (tam i zpět) a vede ze Smědavy až na rozcestí Tišina a zpět do výchozího místa.

Detailnější informace ke všem uvedeným trasám jsou k dispozici na mapě s názvem Jizerské hory pro vozíčkáře, která je dostupná v informačním centru v Bedřichově a Jablonci nad Nisou nebo na webové stránce www.mobilita.cz.⁸⁴

Krkonoše bez bariér

Krkonoše bez bariér je projekt Správy Krkonošského národního parku, který se snaží umožnit návštěvu Krkonošského národního parku nejen osobám na invalidním vozíku, ale i seniorům, rodinám s malými dětmi a kočárky. Pracovníci Správy KRNAP ve spolupráci s Klubem vozíčkářů Trutnov vytipovali a prověřili TOP 10 tras, které je možné absolvovat na elektrickém i manuálním vozíku. Trasy pro handicapované jsou v terénu vyznačeny speciálními turistickými značkami (viz příloha č. 14). Obtížnost tras je rozlišena podle barev: nejméně náročné trasy mají modré logo vozíčkáře, středně náročné trasy červené a nejobtížnější trasy černé.⁸⁵ Do území Libereckého kraje spadají z celkového počtu pouze 3 trasy, jejichž popis dále následuje.

Trasa z Harrachova podél Mumlavy na Krakonošovu snídani je trasa střední náročnosti o délce 7 km. Vede po asfaltové cestě podél říčky Mumlavy a kolem Mumlavských vodopádů. Cesta je sjízdná pro mechanické i elektrické vozíky. Trasa je zakončena na rozcestí Krakonošova snídane.

Trasa z Horních Míseček na Vrbatovu a Labskou boudu je středně náročná trasa o délce 8,2 km. Je přístupná pro mechanické i elektrické vozíky, ale má vysoké převýšení. Začíná u Jilemnické boudy na Horních Mísečkách a končí na Labské boudě.

⁸⁴ Zpracováno podle: Mobilita o. p. s. [online]. [cit. 12.3.2014]. Dostupné z: <http://mobilita.cz/cyklo/cyklo.html>.

⁸⁵ Zpracováno podle: Krkonoše bez bariér. In: *Správa KRNAP* [online]. 2010 [cit. 15.3.2014]. Dostupné z: <http://www.knap.cz/krkonose-bez-barier-1/>.

Pozn.: Mapy TOP 10 tras pro handicapované jsou dostupné k prohlédnutí nebo vytištění na mapovém serveru na <http://mapserv.knap.cz>. http://www.knap.cz/data/Files/pages/knap-krkonose-bez-barier-cz-lowres_1296200438365.pdf.

Trasa **z Benecka přes rozcestí Rovinka na Třídolí** je trasa nejnižšího stupně obtížnosti téměř bez převýšení a přístupná bez jakéhokoliv omezení pro mechanické i elektrické vozíky. Trasa je dlouhá 5 km. Začíná na Benecku a vede po cestě s asfaltovým povrchem na Třídolí.⁸⁶

Arboretum na Bukovině

V Českém ráji mohou osoby s handicapem navštívit přírodní památku **Arboretum na Bukovině**, kde se vyskytuje asi 400 chráněných památných stromů a několik desítek cizokrajných i domácích druhů dřevin. Areál je zcela bezbariérový a je zde k dispozici i bezbariérové WC.⁸⁷

3.2.4 Přístupnost ostatních atraktivit

Bobová dráha Janov nad Nisou

Bobová dráha v Janově nad Nisou je zcela přístupná pouze s doprovodem. Z parkoviště vede prudký kopec, kde je potřeba asistence další osoby. Dále už je celý areál bezbariérový, jak nástupiště na bob, vstup na terasu, tak vstup do restaurace. K dispozici je bezbariérové WC.⁸⁸

Tipsport arena a Sport Park Liberec

Multifunkční hala Tipsport arena má bezbariérový přístup, osoby s omezenou možností pohybu se mohou účastnit různých kulturních a sportovních akcí, které se v hale konají. V areálu se nachází střelnice, která nabízí bezbariérový přístup s potřebným vybavením pro handicapované střelce. Zdejší bowling má speciálně upravené dráhy pro handicapované.⁸⁹

Výletní areál Pěnčín

Výletní areál Pěnčín se nachází mezi Železným Brodem a Jabloncem nad Nisou. Areál je z velké části bezbariérový. Návštěvníci na vozíku si mohou prohlédnout sklárnu, navštívit kozí farmu, korálkovou dílnu nebo brusírnu skleněných perlí. Součástí areálu je Zemědělské muzeum Pěnčín, do kterého je také umožněn bezbariérový přístup. Muzeum nabízí

⁸⁶ Zpracováno podle: KRNAP. *Krkonoše bez bariér* [online]. 2010. [cit. 15.3.2014]. Dostupné v pdf z: http://www.krnep.cz/data/Files/pages/krnep-krkonose-bez-barier-cz-lowres_1296200438365.pdf.

⁸⁷ Zpracováno podle: Arboretum na Bukovině. In: *Český ráj bez bariér* [online]. 1992 [cit. 15.3.2014]. Dostupné z: <http://www.ceskyrajbezbarier.cz/dr-cs/753-arboretum-bukovina.html>.

⁸⁸ Zpracováno: KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Bobová dráha Janov nad Nisou. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008 [cit. 5.3.2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/134-bobova-draha-janov-nad-nisou.html>.

⁸⁹ Zpracováno: KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Tipsport arena. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008 [cit. 7.3.2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/324-tipsport-arena-a-sport-park-liberec.html>.

návštěvníkům ke zhlédnutí expozice různých zemědělských strojů. V areálu se nachází několik výběhů s hospodářskými zvířaty. K dispozici je bezbariérové WC.^{90, 91}

3.2.5 Přístupnost ubytovacích zařízení

Při zpracování analýzy hromadných ubytovacích zařízení se autorka této práce zaměřila pouze na hotely a penziony. Analyzovat všechny hotely a penziony Libereckého kraje z hlediska bezbariérovosti by bylo v rozsahu této práce nemožné. Autorka se proto rozhodla uvést pouze některá bezbariérová ubytovací zařízení. Hlavní důraz byl kladen na ubytovací zařízení v krajském městě Liberec a jeho blízkém okolí. Atraktivita cestovního ruchu jsou zde ve vysoké koncentraci. Výhodná je též poloha Liberce, který leží přibližně ve středu kraje. Autorka vycházela ze seznamu bezbariérových ubytovacích zařízení v katalogu Dovolena bez bariér, který je k dispozici na stránkách Liberecký kraj – cestou necestou. Poskytovatelé ubytovacích služeb většinou neuvádějí na internetových stránkách svých zařízení konkrétní informace o bezbariérovosti objektu, proto bylo nutné některé informace došetřit pomocí e-mailové korespondence nebo telefonické komunikace s provozovateli. Kontaktní informace jednotlivých subjektů viz příloha č. 5.

Unihotel Liberec

Hotel se nachází blízko centra města Liberce. Nabízí svým hostům ubytování v bezbariérových pokojích a bezbariérový přístup v celém areálu hotelu.⁹²

Penzion Bismark

Penzion se nalézá v Bedřichově. Má k dispozici 2 dvoulůžkové bezbariérové pokoje. Společná koupelna s WC je uzpůsobena pro tělesně postižené hosty. Do svých pokojů v prvním patře se hosté dostanou pomocí výtahu.⁹³

Penzion Jitka

Penzion je situován na předměstí Liberce, v městské části Šimonovice. Pro vozíčkáře nabízí 1 bezbariérový pokoj včetně bezbariérového WC a koupelny.⁹⁴

⁹⁰ Zpracováno podle: KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Zemědělské muzeum Pěnčín. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008 [cit. 17. 3. 2014]. Dostupné z: bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/5155-zemedelske-muzeum-pencin.html.

⁹¹ Zpracováno podle e-mailové korespondence viz příloha č. 4.

⁹² Zpracováno podle: Unihotel Liberec. [online]. 2007 [cit. 12. 4. 2014]. Dostupné z: <http://unihotel.tul.cz/>.

⁹³ Zpracováno podle: Pension Bismark. [online]. [cit. 12. 4. 2014]. Dostupné z: www.pensionbismark.cz.

⁹⁴ Zpracováno podle: Pension Jitka. [online]. [cit. 12. 4. 2014]. Dostupné z: www.pensionjitka.cz/pension-jitka/info/.

Hotel Babylon****

Hotel je součástí zábavního parku, který je umístěn blízko centra města Liberce. Pro osoby s tělesným postižením nabízí 4 bezbariérové pokoje, včetně sociálního zařízení.⁹⁵

Penzion Akron

Penzion leží v Jizerských horách v obci Tanvald – Ždár. Penzion má k dispozici pro osoby s omezenou schopností pohybu jeden bezbariérový pokoj, včetně bezbariérového sociálního zařízení.⁹⁶

Penzion Obří sud Javorník

Penzion se nachází na vrcholu Javorníku v Jeřmanicích. Budova penzionu byla postavena roku 2011 a je nepřímou replikou původní restaurace ve tvaru obřího sudu, která byla postavena v roce 1899 a roku 1974 vyhořela. Penzion poskytuje ubytování pro osoby s handicapem v jednom dvoulůžkovém bezbariérovém pokoji, včetně sociálního zařízení. Parkování je možné přímo u objektu.⁹⁷

Hotel Arena***

Hotel Arena je umístěn nedaleko centra Liberce v moderním multifunkčním komplexu Tipsport areny. Celý objekt hotelu je bezbariérový, včetně restaurace. Pro osoby odkázané na pohyb pomocí invalidního vozíku má hotel k dispozici pět bezbariérových pokojů, včetně sociálního zařízení.⁹⁸

Hotel Valdštejn

Hotel Valdštejn je situován blízko libereckého centra. Pro potřeby osob na invalidním vozíku má k dispozici jeden bezbariérový dvoulůžkový pokoj, včetně sociálního zařízení. Hotelová restaurace je také bezbariérová.⁹⁹

Hotel Merkur***

Hotel Merkur je umístěn v centru Jablonce nad Nisou. Hotel disponuje bezbariérovým přístupem a jedním bezbariérovým dvoulůžkovým pokojem pro handicapované osoby.¹⁰⁰

⁹⁵ Zpracováno podle: KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Hotel Babylon. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008 [cit. 21.3.2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/1276-hotel-babylon.html>.

⁹⁶ Zpracováno podle: *Penzion Akron* [online]. 2009 [cit. 12. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.penzionakron.cz/>.

⁹⁷ Zpracováno podle: Ubytování v penzionu. In: *Obří sud Javorník* [online]. [cit. 12. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.areal-obrisud.cz/ubytovani-v-penzionu.html>.

⁹⁸ Zpracováno podle: *Hotel Arena* [online]. 2009 [cit. 12. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.hotelarena.cz/>.

⁹⁹ Zpracováno podle: *Hotel Valdštejn* [online]. 2014 [cit. 18. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.valdstejn.cz/cs/o-hotelu.html>.

¹⁰⁰ Zpracováno podle: Ubytování. In: *Hotel Merkur* [online]. 2013 [cit. 24. 4. 2014]. Dostupné z: www.hotelmerkur.cz/cs/ubytovani.

Hotel Semerink

Hotel leží v chráněné krajinné oblasti Jizerských hor v obci Janov nad Nisou. Vozičkářům je zde přístupný jeden pokoj se sociálním zařízením. Celá dolní část hotelu a jeho první patro disponují bezbariérovým přístupem.¹⁰¹

Hotel Penzion David

Hotel Penzion David je situován v centru Harrachova v Krkonoších. Disponuje bezbariérovým přístupem a výtahem. Nabízí ubytování v bezbariérovém dvoulůžkovém pokoji s možností 2 přistýlek. Celý objekt včetně hotelové restaurace je bezbariérový. Bezbariérově přístupná není pouze společenská místnost a malá kuchyňka s jídelnou, která je zde hostům k dispozici.¹⁰²

Penzion Uko

Penzion Uko, Penzion Bedřichov, Penzion Jizerské hory tvoří 3 samostatné objekty, které se nachází v těsném sousedství. Každá budova je vybavena 1 bezbariérovým pokojem, toalety jsou částečně bezbariérové.^{103, 104}

3.2.6 Přístupnost stravovacích zařízení

Stravovací služby patří bezpochyby k nabídce cestovního ruchu v jakékoliv destinaci. Při analýze bezbariérových stravovacích zařízení autorka vycházela znovu ze seznamu, který je uveden na stránkách Libereckého kraje. Některé informace musely být dohledány nebo prokonzultovány opět pomocí e-mailové korespondence nebo telefonické komunikace s jednotlivými provozovateli stravovacích zařízení. Kontaktní informace jednotlivých zařízení viz příloha č. 8.

Ánanda

Ánanda je vegetariánská restaurace nacházející se v centru Liberce. Celá restaurace je bezbariérová.¹⁰⁵

Pizzerie Michelangelo

Pizzerie Michelangelo je bezbariérová pizzerie, která se nachází v obchodním centru Fórum v Liberci.¹⁰⁶

¹⁰¹ Zpracováno podle e-mailové korespondence viz příloha č. 6.

¹⁰² Zpracováno podle e-mailové korespondence viz příloha č. 7.

¹⁰³ Zpracováno na základě telefonické komunikace.

¹⁰⁴ Zpracováno podle: *Penzion Uko* [online]. 2008 [cit. 13. 4. 2014]. Dostupné z: www.uko.cz/.

¹⁰⁵ Zpracováno podle: *Ánanda* [online]. 2012 [cit. 10. 4. 2014]. Dostupné z: www.anandaline.cz/.

¹⁰⁶ Zpracováno podle: *Pizzerie Michelangelo* [online]. 2011 [cit. 10. 4. 2014]. Dostupné z: www.pizzerie-michelangelo.cz.

Lesní chata

Restaurace Lesní chata je součástí penzionu. Restaurace a terasa je uzpůsobena pro vozičkáře. Ubytovací část je pro hosty na vozíku nepřístupná, nachází se v patře bez výtahu.¹⁰⁷

Restaurace Králíček

Restaurace je součástí hotelu Králíček, který se nachází v obci Kacanovy. Místnost restaurace má bezbariérový přístup. K dispozici jsou bezbariérové toalety.¹⁰⁸

Saloon U Supa

Saloon U Supa je westernová restaurace se stylovým prostředím v Turnově. Restaurace i venkovní zastřešená terasa má bezbariérový přístup. V restauraci je k dispozici bezbariérová toaleta.¹⁰⁹

Pizza restaurant Václavka

Pizza restaurant Václavka má bezbariérový přístup a nachází se v nedaleké blízkosti centra Liberce.¹¹⁰

Restaurace Obří sud Javorník

Restaurace ve tvaru obřího sudu má bezbariérový přístup.¹¹¹

Další možnosti bezbariérového stravování jsou k dispozici v obchodních centrech OC Nisa Liberec, OC Fórum, která jsou bezbariérová.

3.2.7 Doprava

Liberecký kraj ve spolupráci s jednotlivými provozovateli veřejné hromadné dopravy se snaží vytvořit vhodné podmínky pro co největší usnadnění cestování zdravotně handicapovaných osob. Dopravní prostředky veřejné dopravy jsou nahrazovány bezbariérovými vozidly. Postupem času dochází k odstraňování bariér na nádražích a jejich nástupištích. Roste počet železničních stanic, které mají k dispozici mobilní zdvihací plošiny, které umožní pohodlný nástup a výstup cestujících na invalidním vozíku do vlaku.¹¹²

¹⁰⁷ Zpracováno podle e-mailové korespondence viz příloha č. 9.

¹⁰⁸ Zpracováno na základě telefonické komunikace.

¹⁰⁹ Zpracováno podle: *Saloon u Supa* [online]. [cit. 16. 4. 2014]. Dostupné z: www.saloonusupa.cz.

¹¹⁰ Zpracováno podle: Restaurace Václavka. In: *Restaurace.cz* [online]. 2010 [cit. 20.4.2014]. Dostupné z: www.restaurace.cz/liberec/restaurace-vaclavka-1.html.

¹¹¹ Zpracováno podle: Restaurace. In: *Obří sud Javorník* [online]. 2013 [cit. 11. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.areal-obrisud.cz/restaurace.html>.

¹¹² Zpracováno podle: KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Dovolena bez bariér. In: *Katalog cestovního ruchu Libereckého kraje* [online]. 2008 [cit. 14. 4. 2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/cs/cilove-skupiny/dovolena-bez-barier.html>.

Dostupnost krajského města Liberce

Krajské město Liberec je z hlediska bezbariérové dopravy dobře dostupné. Do města se lze dostat pomocí automobilové, autobusové nebo železniční dopravy. Budova vlakového nádraží v Liberci je bezbariérová. K přesunu osob na vozíku z nádražní haly na nástupiště jsou určeny výtahy. Stanice také disponuje mobilní zvedací plošinou, která slouží k nakládání cestujících na invalidním vozíku do vozu a vykládání z vozu. Z hlavního města Prahy je velice dobré autobusové spojení dopravní firmou Student Agency, která vysílá každý den dva bezbariérové vozy na trase Praha-Liberec. Spojnicí mezi Libercem a Prahou je též rychlostní komunikace R35.

MHD

Převážná většina autobusů a tramvají Dopravního podniku měst Liberce a Jablonce nad Nisou je bezbariérová. Dopravní podnik tak nabízí velké množství bezbariérových spojů umožňujících přepravu osob na invalidních vozících. Všechny bezbariérové spoje jsou vyznačeny v jízdních řádech.

Dopravní podnik měst Liberce a Jablonce nad Nisou provozuje sociální automobil. Nárok na přepravu tímto vozidlem mají především zdravotně handicapované osoby, jako jsou vozíčkáři, vlastníci zdravotních průkazů ZTP, ZTP/P a osoby s nemocí pohybového aparátu. Přeprava musí začínat na těchto stanovištích nebo mít cíl zde: zdravotnické zařízení na území města Liberce, dům sociálních služeb na území města Liberce, domov důchodců, centrum postižených, krajský úřad, Magistrát města Liberce. Vozidlo lze objednat na telefonním čísle 734 685 685 každý pracovní den od 7:30 do 14:30.¹¹³

MHD v České Lípě a MHD Turnov také disponují dostatečným množstvím nízkopodlažních autobusů, které umožní cestovat osobám s omezenou schopností pohybu a orientace.¹¹⁴

Lanová dráha na Ještěd

Lanová dráha na Ještěd disponuje bezbariérovým přístupem. Na vrchol Ještědu je tedy možné přepravovat i cestující na vozíku.¹¹⁵

¹¹³ Zpracováno podle: Sociální automobil. In: *Dopravní podnik měst Liberce a Jablonce nad Nisou* [online]. [cit. 14. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.dpmlj.cz/mhd-liberec/socialni-automobil/>.

¹¹⁴ Zpracováno podle: Městská autobusová doprava. In: *BusLine* [online]. 2013 [cit. 12. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.busline.cz/cz/mestska-autobusova-doprava-1.html>.

¹¹⁵ Zpracováno podle e-mailové korespondence viz příloha č. 10.

Sedačková Lanovka Obří sud Javorník

Čtyřsedačková lanovka je součástí sportovního areálu Obří sud Javorník, který se nachází nedaleko Liberce, v obci Jeřmanice. Lanová dráha na Javorník disponuje jedním vozem, který je uzpůsoben na přepravu vozíčkářů.¹¹⁶

3.2.8 Přístupnost informačních center

Osoby se sníženou schopností pohybu mohou využít bezbariérová turistická informační centra v krajském městě Liberec, dále v Turnově, Bedřichově, Jablonci nad Nisou, Tanvaldu, Doksech a Rovensku pod Troskami.^{117, 118}

3.2.9 Internetové portály s nabídkou bezbariérového cestovního ruchu

Handicapované osoby mají možnost získat informace o cestování na internetovém portálu Český ráj bez bariér (www.ceskyrajbezbarier.cz/). Na internetových stránkách Katalogu cestovního ruchu Libereckého kraje informace naleznou v záložce Dovolena bez bariér (<http://bedekr.liberecky-kraj.cz/>).

¹¹⁶ Zpracováno podle: Sedačková Lanovka Obří sud Javorník. In: *Katalog cestovního ruchu Libereckého kraje* [online]. 2008 [cit. 13. 4. 2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/9307-sedackova-lanovka-obri-sud-javornik-celocni.html>.

¹¹⁷ Zpracováno podle: Dovolena bez bariér. In: *Katalog cestovního ruchu Libereckého kraje* [online]. 2008 [cit. 20. 4. 2014]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/redakce/index.php?clanek=41447&catalogShow=yes&xuser=&lanG=cs&slozka=41425>.

¹¹⁸ Zpracováno podle e-mailové korespondence viz příloha č. 11.

4 Možnosti cestovního ruchu handicapovaných osob v Libereckém kraji

4.1 Dotazníkové šetření handicapovaných osob

Metodika výzkumu

Výzkum byl proveden v měsíci březnu a dubnu 2014 pomocí dotazníkového šetření u osob se zdravotním postižením v Libereckém kraji, konkrétně v Jedličkově ústavu v Liberci. Pacientům Jedličkova ústavu předali dotazníky v tištěné formě pracovníci jednotlivých oddělení. První část dotazníku zjišťuje základní informace o respondentovi týkající se pohlaví, věku, druhu a stupně postižení. Druhá část dotazníku obsahuje pouze uzavřené otázky, u kterých respondent označuje pouze jednu správnou odpověď. U páté otázky respondenti hodnotí služby a atraktivitu cestovního ruchu v Libereckém kraji pomocí škály od 1 do 5. Zadání dotazníku viz příloha č. 12.

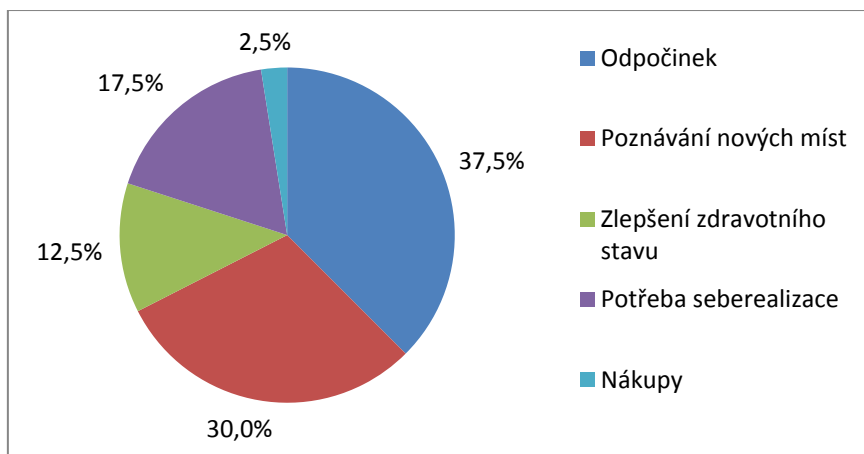
Charakteristika respondentů

Pracovníkům Jedličkova ústavu bylo předáno 80 dotazníků pro tamní klienty. Návratnost však byla pouze poloviční. Vyplněných dotazníků se vrátilo 40. Nízkou návratnost dotazníků ovlivnila řada faktorů. Nejčastějším faktorem bylo omezení schopnosti vyplnit dotazník z důvodu vysokého stupně zdravotního postižení některých respondentů. Další příčinou by mohl být nezájem těchto osob o cestování, protože cestovní ruch, vzhledem k jejich handicapu, nepatří mezi jejich prioritní zájmy.

Výzkumný soubor se skládá ze 40 respondentů, kteří vyplnili a odevzdali dotazník. Z celkového počtu dotázaných převažují muži (60 %). Ženy tvoří zbylých 40 % souboru. Věkový průměr respondentů je 28,2 let. Nejvíce dotazovaných patří do věkové skupiny od 20 do 30 let (65 %). Do věkové kategorie od 31 do 40 let spadá 32,5 % respondentů a pouze jeden dotazovaný patří do skupiny 41 let a více. Mezi respondenty převládá tělesné postižení (55 %) a kombinované postižení (40 %), které je většinou spojeno s mentálním nebo zrakovým postižením. Dotazování se zúčastnili také 2 osoby se zrakovým postižením (5 %). Nejvíce respondentů (82,5 %) je držiteli průkazu ZTP/P, který náleží osobám, které jsou závislé na pomoci jiné osoby v třetím nebo čtvrtém stupni závislosti, což představuje závislost těžkou až úplnou. Zbylých 17,5 % respondentů stupeň postižení neuvedlo.

Výsledky dotazníkového šetření

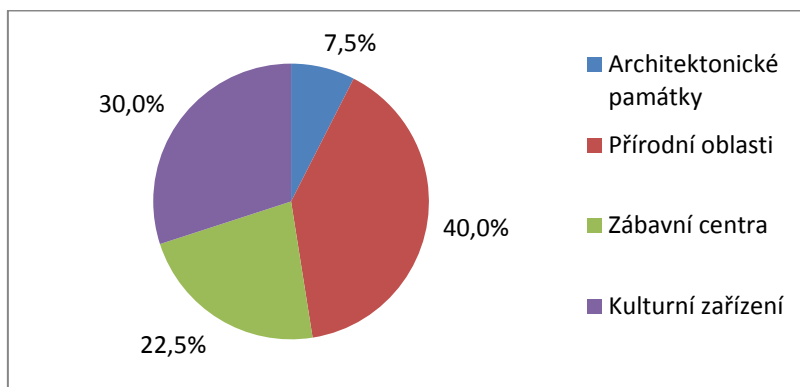
Graf 2 Otázka č. 1 – Jaký je nejčastější motiv Vašeho cestování?

Zdroj: Vlastní zpracování.

Za nejvýznamnější motivaci cestování respondenti považují odpočinek (37,5 %) a poznávání nových míst (30 %). Méně zastoupeným důvodem motivace je potřeba seberealizace (17,5 %) a zlepšení zdravotního stavu (12,5 %). Nejmenší váhu představují pro respondenty nákupy (2,5 %).

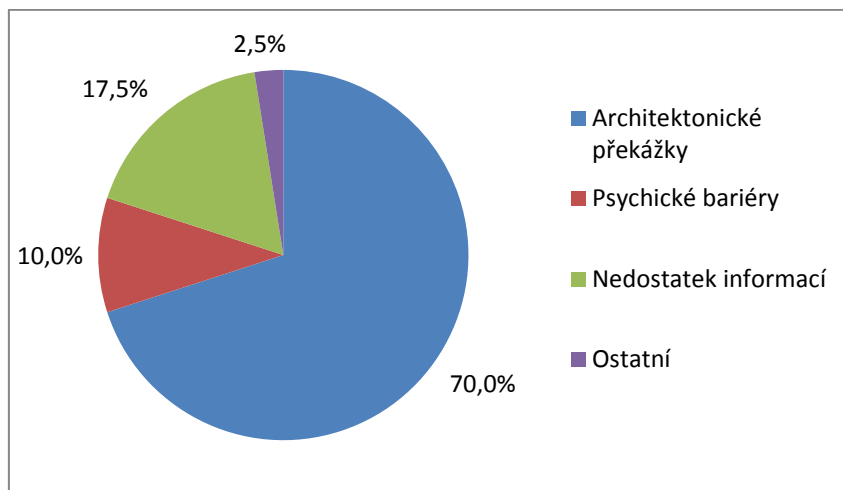
Graf 3 Otázka č. 2 – Co nejčastěji navštěvujete?

Zdroj: Vlastní zpracování.

Dotazovaní nejčastěji navštěvují přírodní oblasti (40 %) a kulturní zařízení (30 %). Menší pozornost věnují návštěvě zábavních center (22,5 %). Největší handicap pro ně znamená návštěva hradů a zámků (7,5 %).

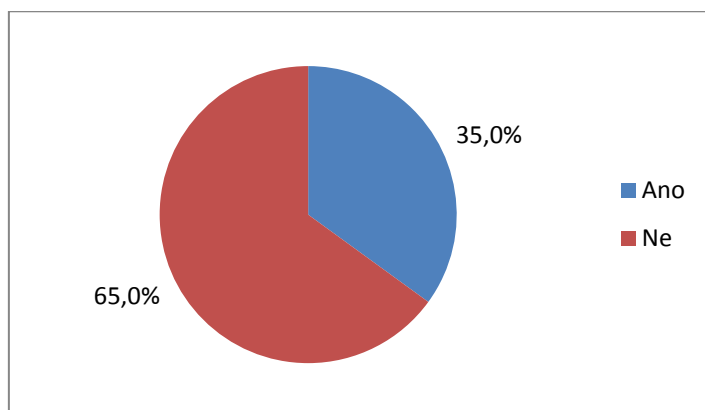
Graf 4 Otázka č. 3 – Jaké jsou pro Vás největší bariéry při cestování?

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro naprostou většinu respondentů jsou největší bariérou při cestování architektonické překážky (70 %). Obtíže při cestování jim způsobuje nedostatek informací (17,5 %). Často se respondenti potýkají také s psychickými bariérami (10 %). Jednomu dotázanému (2,5 %) znemožňuje cestování jeho momentální psychický a fyzický stav.

Graf 5 Otázka č. 4 – Jste schopen/a cestovat bez jakékoliv asistence?

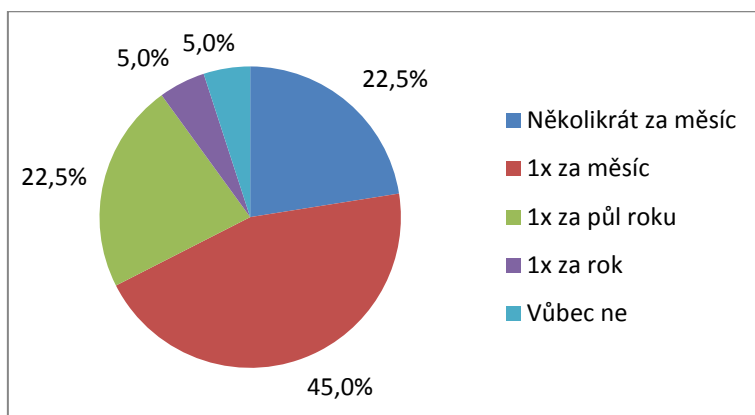
Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro většinu respondentů je cestování bez jakékoliv asistence nemožné (65 %).

V otázce č. 5 měli dotazovaní možnost hodnotit služby cestovního ruchu pomocí pětistupňové škály. Hodnota 1 ve škále představuje nejlepší bezbariérovou přístupnost, hodnota 5 nejméně přístupnou. Na základě hodnotící škály se nejlépe umístily ubytovací služby, služby v dopravě, dostupnost informací a stravovací služby. Ubytovací služby ohodnotili respondenti průměrnou hodnotou 2,5 v rámci uvedené škály. Služby v dopravě získaly hodnotu 2,6; dostupnost informací hodnotu 2,8 a stravovací služby hodnotu 2,9. Mezi

průměrnou a lehce podprůměrnou se zařazuje přístupnost v přírodních oblastech (hodnota 3,2) a přístupnost kulturních památek (hodnota 3,3).

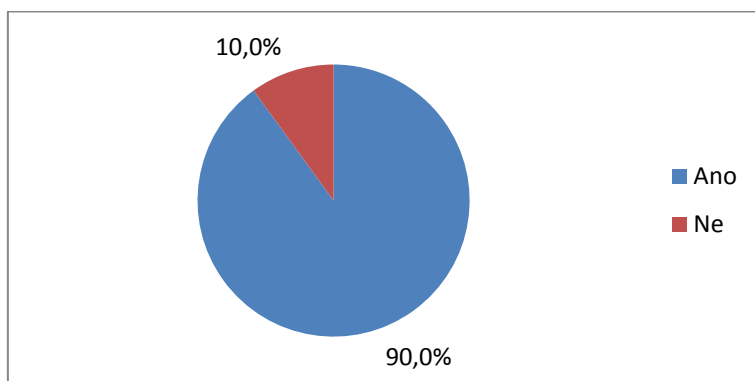
Graf 6 Otázka č. 6 – Jak často cestujete?

Zdroj: Vlastní zpracování.

Většina dotázaných cestuje alespoň jednou za měsíc (45 %). Vícekrát v měsíci a jednou za půl roku cestuje shodné množství respondentů (22,5 %). Jen malé množství dotázaných cestuje jednou za rok (5 %) nebo vůbec (5 %).

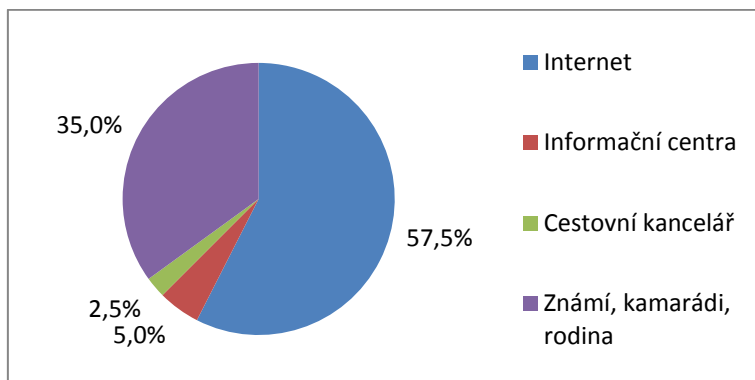
Graf 7 Otázka č. 7 – Kdyby se zlepšily podmínky bezbariérového cestování, cestoval/a byste více?

Zdroj: Vlastní zpracování.

Naprostá většina respondentů (90 %) by v případě zlepšení podmínek bezbariérového cestovního ruchu cestovala více.

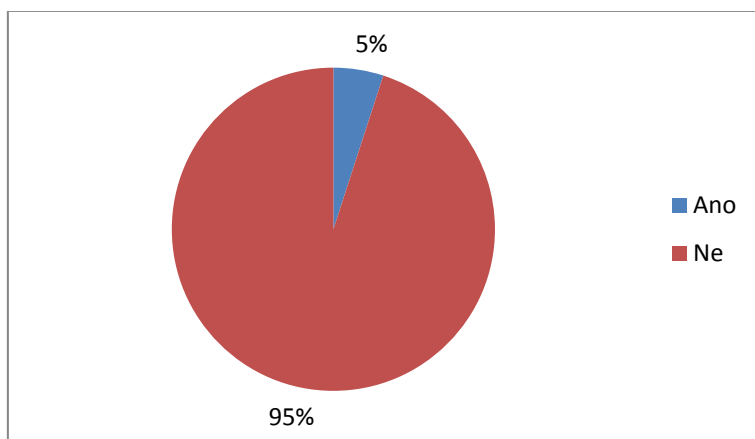
Graf 8 Otázka č. 8 – Kde nejčastěji získáváte informace o bezbariérovém cestování?

Zdroj: Vlastní zpracování.

Dotazovaní uvádějí, že nejčastějším zdrojem pro získávání informací o bezbariérovém cestovním ruchu je internet (57,5 %). Velmi často se o možnostech bezbariérového cestování informují u svých známých, kamarádů a rodiny. Mizivé množství dotazovaných čerpá informace prostřednictvím informačních center (5 %) a cestovních kanceláří (2 %).

Graf 9 Otázka č. 9 - Znáte nějakou cestovní kancelář, agenturu, která se zabývá zájezdy pro osoby se zdravotním postižením?

Zdroj: Vlastní zpracování.

Respondenti se z 95 % shodují, že neznají žádnou cestovní kancelář či agenturu, která se zabývá zájezdy pro handicapované.

4.2 Analýza vybraných subjektů cestovního ruchu v Libereckém kraji

Výzkum zaměřený na bezbariérový cestovní ruch byl proveden formou rozhovoru v písemné nebo ústní formě s vybranými subjekty Libereckého kraje v období od února do dubna 2014. Osloveny byly tyto subjekty: zábavní centrum Babylon, Oblastní galerie Liberec, ZOO Liberec, zámek Sychrov a Penzion Uko. Na zadané otázky odpověděly prostřednictvím e-mailové korespondence centrum Babylon, ZOO Liberec a zámek Sychrov. Rozhovor na základě osobního setkání proběhl v Oblastní galerii Liberec a v penzionu Uko.

Po vyhodnocení všech odpovědí bylo zjištěno, že uvedené subjekty jsou zcela nebo částečně bezbariérové. V penzionu Uko nelze s ohledem na původní stavební plán docílit úplné bezbariérovosti. Tiskový mluvčí zoologické zahrady uvádí, že v pavilonu tropů nelze z důvodu specifického řešení pavilonu přidělat plošinu a nájezdní rampu pro invalidní vozíky. V současné době probíhá rekonstrukce hlavního vstupu do zoo, která zlepší mobilitu vozíčkářů, maminek s kočárky a hůře pohyblivých osob. Jedinou bariéru Oblastní galerie Liberec spatřuje její ředitel v tom, že galerie nedisponuje žádnými invalidními vozíky. Nákup vozíků zvažují v dohledné budoucnosti. Na zámku Sychrov plánují vybudování bezbariérových toalet na nádvoří.

O možnostech čerpání dotací v rámci EU subjekty informace nezjišťovaly nebo nevyužily. Oblastní galerie, která prošla celkovou rekonstrukcí v letech 2011-2013, má už ve svých stavebních úpravách zakomponované prvky bezbariérovosti, jak ukládá zákon.

Na otázku návštěvnosti subjekty uvádějí, že mezi jejich návštěvníky převažují jednotlivci s omezenou schopností pohybu nad organizovanými skupinami s tímto omezením. Liberecká zoologická zahrada se prezentuje jako otevřená zoo, která pořádá specifické programy pro handicapované klienty a seniory. Představitel Správy státního zámku Sychrov uvádí, že poměr návštěvníků, je přibližně stejný.

Penzion Uko nabízí především ubytování jednotlivcům, kteří mohou využít 3 bezbariérových pokojů a nepotřebují tak asistenci další osoby.

Všechny rozhovory lze nalézt v příloze č. 13.

4.3 SWOT analýza

Tato SWOT analýza byla vypracována na základě získaných informací v průběhu zpracování bakalářské práce. Slouží ke zhodnocení přístupnosti bezbariérového cestovního ruchu v Libereckém kraji.

Tabulka 4 SWOT analýza Libereckého kraje

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• Výhodná geografická poloha při hranici s Německem a Polskem • Bezbariérová dopravní dostupnost Libereckého kraje z hlavního města Prahy • Velký počet autobusových linek MHD vybavených nízkopodlažními vozy • Množství turistických tras pro vozíčkáře • Dostatek bezbariérových kulturních zařízení • Velké množství významných atraktivit s bezbariérovým přístupem • Katalog – Dovolená bez bariér na internetovém portálu Libereckého kraje – cestou necestou • Internetový portál Český ráj bez bariér	• Malý počet bezbariérových pokojů a toalet v ubytovacích zařízeních • Malé množství stravovacích zařízení s bezbariérovým přístupem • Nedostatečná propagace bezbariérového cestovního ruchu v Libereckém kraji • Nedostatečné informace o přístupnosti jednotlivým objektům • Nízký počet bezbariérových rozhleden
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
• Zvýšení počtu stravovacích zařízení s bezbariérovým přístupem • Zvýšení počtu bezbariérových pokojů v ubytovacích zařízeních • Rozšíření katalogu – Dovolená bez bariér o podrobnější informace • Vytvoření tištěné příručky bezbariérového cestování v Libereckém kraji • Zpřístupnění rozhleden • Zpřístupnění historických památek • Celkové zvýšení propagace možností bezbariérového cestovního ruchu • Aktivita Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska	• Nedostatečné využití potenciálu cestovního ruchu v Libereckém kraji • Nezájem o návštěvu Libereckého kraje z důvodu nedostatku informací • Společenské opomíjení handicapovaných osob

Zdroj: Vlastní zpracování.

4.4 Doporučení

Ke zlepšení bezbariérovosti v Libereckém kraji přispěje navýšení stravovacích zařízení s bezbariérovým přístupem a vybudování většího počtu bezbariérových pokojů v ubytovacích zařízeních. V kraji je nedostatek tištěných materiálů k dané problematice. Řešením je vydání příručky bezbariérového cestování, která by měla širokou dostupnost. Kraj se má zaměřit na zpřístupnění památek a atraktivních míst, která jsou dosud nepřístupná. Internetové portály zabývající se bezbariérovým cestovním ruchem by měly doplnit a rozšířit informace o cestování pro handicapované osoby.

Významnou příležitostí kraje je rozšíření nabídky bezbariérového cestování na internetových portálech Český ráj bez bariér (www.ceskyrajbezbarier.cz) a na stránkách Katalogu cestovního ruchu Libereckého kraje (<http://bedekr.liberecky-kraj.cz>).

Subjekty cestovního ruchu by měly více přihlížet k potřebám handicapovaných osob a usnadnit jim tak začlenění mezi ostatní návštěvníky.

Liberecký kraj má možnost využít užší spolupráce s odbornými organizacemi jako např. Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska. Základem činnosti tohoto sdružení je smysluplné překonávání nebo odstraňování bariér na území celé České republiky. Sdružení pořádá pravidelné konference. Ta poslední se konala na začátku dubna 2014 v Písku.

Závěr

Hlavním cílem této práce bylo zhodnotit současnou situaci v oblasti bezbariérového cestovního ruchu v Libereckém kraji a poskytnout informace, které by mohly podmínky pro cestování handicapovaných zkvalitnit. Tyto informace byly zjištěny vlastním šetřením.

Analyzována byla bezbariérová přístupnost kulturních památek, společenských kulturních zařízení, přírodních památek, turistických informačních center, ubytovacích a stravovacích zařízení. Informace byly doplněny možnostmi dopravy pro zajištění přepravy osob se sníženou schopností pohybu.

Liberecký kraj disponuje značným turistickým potenciálem a širokou nabídkou aktivit, které jsou poměrně často zpřístupněné i pro handicapované turisty. Průzkumem bylo zjištěno, že Liberecký kraj nabízí dostatek bezbariérových kulturních zařízení, památek a velké množství turistických tras pro vozíčkáře. Jednotlivé druhy dopravy se podílí na dobré bezbariérové přístupnosti kraje a zvláště jeho krajského města. MHD větších měst kraje umožňuje díky značnému množství linek s nízkopodlažními vozy uspokojit potřeby návštěvníků na vozíku. K rozvoji bezbariérového cestovního ruchu v kraji přispívají internetové portály (www.ceskyrajbezbarier.cz, bedekr.liberecky-kraj.cz), které nabízejí informace o jednotlivých objektech.

Nabídka bezbariérových služeb ve stravovacích a ubytovacích zařízeních je neuspokojivá. Velké množství stravovacích zařízení nemá k dispozici bezbariérový přístup do svých objektů. Ubytovací zařízení disponují většinou pouze jedním bezbariérovým pokojem. Proto by stravovací zařízení měla lépe zpřístupnit své objekty. Ubytovací zařízení by se měla zaměřit na navýšení počtu bezbariérových pokojů a sociálních zařízení.

Informační centra se potýkají s nedostatečným množstvím informací a propagace bezbariérového cestovního ruchu. V kraji se nachází řada informačních center s bezbariérovým přístupem, jejichž personál je ochoten poskytnout informaci ústní formou, jelikož nemají k dispozici potřebné tištěné materiály. Při osobní návštěvě turistického informačního centra v krajském městě se autorka dozvěděla o plánu centra vydat příručku o bezbariérovosti území města.

Dotazníkovým šetřením v Jedličkově ústavu Liberec bylo zjištěno, že nejčastějším motivem cestování zdejších klientů je odpočinek a poznávání nových míst. Respondenti nejčastěji navštěvují přírodní oblasti a kulturní zařízení. Největšími bariérami jsou pro ně architektonické překážky a nedostatek informací. Dotazovaní přiřazují nejlepší hodnotu

přístupnosti v oblasti dopravy a ubytovacích služeb. Respondenti získávají informace nejčastěji na internetu a od své rodiny a známých. Tím se potvrzuje, že informační centra jim nenabízí potřebné informace.

Výzkum vybraných subjektů cestovního ruchu v Libereckém kraji ukázal, že většina z nich je zcela bezbariérová a o problematiku bezbariérovosti se velice zajímá. Zoologická zahrada Liberec se prezentuje pořádáním speciálních programů pro handicapované osoby. Oblastní galerie Liberec chce zkvalitnit své služby nákupem invalidních vozíků, které jí dosud chybí. Penzion Uko by rád umožnil bezbariérový přístup do všech svých prostor, ale naráží na problém s původním projektem a účelem stavby. Ze všech uvedených subjektů nejlepší služby handicapovaným poskytuje zábavní centrum Babylon, které nabízí širokou škálu atrakcí, přístupných i pro klienty se specifickými potřebami.

Autorka se při zpracování zvláště praktické části potýkala s obtížně dohledatelnými nebo nepřesnými a neúplnými informacemi. K získání přesnějších údajů muselo být použito metody osobního zjišťování formou rozhovorů a e-mailové korespondence.

Některé hypotézy, které autorka původně předpokládala, se zcela nepotvrdily, některé jen částečně. Předpoklad, že handicapovaní příliš necestují, se výsledky výzkumu nepotvrdil. Bylo zjištěno, že existuje spousta bezbariérových subjektů cestovního ruchu, které se v rámci svých možností snaží zlepšovat svou přístupnost.

Veškerá zpracovaná data, především informace o přístupnosti jednotlivých subjektů cestovního ruchu, by mohla posloužit jako pomůcka při tvorbě průvodce pro bezbariérové cestování.

Autorka věnuje bakalářskou práci Jedličkově ústavu v Liberci jako poděkování za spolupráci při zpracování dotazníkového šetření. Informace v ní obsažené se mohou stát užitečnými pro cestování zdejších klientů.

Seznam grafů

Graf 1 Podíl počtu zdravotně postižených osob v populaci ČR (2007)	18
Graf 2 Otázka č. 1 – Jaký je nejčastější motiv Vašeho cestování?.....	47
Graf 3 Otázka č. 2 – Co nejčastěji navštěvujete?	47
Graf 4 Otázka č. 3 – Jaké jsou pro Vás největší bariéry při cestování?	48
Graf 5 Otázka č. 4 – Jste schopen/a cestovat bez jakékoliv asistence?	48
Graf 6 Otázka č. 6 – Jak často cestujete?	49
Graf 7 Otázka č. 7 – Kdyby se zlepšily podmínky bezbariérového cestování, cestoval/a byste více?.....	49
Graf 8 Otázka č. 8 – Kde nejčastěji získáváte informace o bezbariérovém cestování?	50
Graf 9 Otázka č. 9 - Znáte nějakou cestovní kancelář, agenturu, která se zabývá zájezdy pro osoby se zdravotním postižením?	50

Seznam tabulek

Tabulka 1 Statistika hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v Libereckém kraji k 31. 12. 2012	27
Tabulka 2 Počet osob se zdravotním postižením v roce 2006 v ČR	29
Tabulka 3 Odhad osob se zdravotním postižením v populaci Libereckého kraje (2011)	30
Tabulka 4 SWOT analýza Libereckého kraje.....	52

Seznam literatury

Odborná literatura

1. INDROVÁ, J., et al. *Cestovní ruch pro všechny*. Praha: MMR, 2008, 90 s. ISBN 978-80-7399-407-05. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/4fa1846e-ee0c-40d7-ae2e-a43007314a2e/GetFile14_1.pdf.
2. INDROVÁ, Jarmila, Vlasta MALÁ, Lena MLEJNKOVÁ, Jarmila NETKOVÁ a Zdenka PETRŮ. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009. ISBN 9788024515694.
3. JANČO, Milan a Kateřina BUREŠOVÁ. *Jak dobýt hrad: památky takřka bez bariér : seznam vybraných nemovitých kulturních památek přístupných pro osoby se sníženou schopností pohybu*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Ilustrace Ondřej Šefců. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007, 223 s. ISBN 978-80-87104-09-5.
4. JANČO, Milan. *Jak dobýt hrad: památky takřka bez bariér 2 : seznam vybraných nemovitých kulturních památek přístupných pro osoby se sníženou schopností pohybu*. 3., aktual. a dopl. vyd. Ilustrace Ondřej Šefců. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009, 287 s. ISBN 978-808-7104-477.
5. PRŮCHA, Jan. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2001, 322 s. ISBN 80-717-8579-2.
6. RENOTIÉROVÁ, Marie a Libuše LUDÍKOVÁ. *Speciální pedagogika*. 2. vyd., dopl. a aktualiz. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, 313 s. Učebnice (UP Olomouc). ISBN 80-244-0873-2.
7. SYROVÁTKOVÁ, Jaroslava. *Specifické formy cestovního ruchu*. Vyd. 1. V Liberci: Technická univerzita v Liberci, 2013, 84 s. ISBN 978-807-3729-271.

Internetové zdroje

8. *Ananda* [online]. 2012. Dostupné z: www.anandaline.cz/.
9. Arboretum na Bukovině. In: *Český ráj bez bariér* [online]. 1992. Dostupné z: <http://www.ceskyrajbezbarier.cz/dr-cs/753-arboretum-bukovina.html>.
10. *Beskydy pro všechny*. [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006/Iniciativy-Spolecenstvi/EQUAL/Projekty/Beskydy-pro-vsechny>.
11. BEZBATOUR. [online]. Dostupné z: <http://www.bezbatour.cz/bezbatour/uvod>.
12. *BusLine* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.busline.cz/cz/uvod.html>.
13. Cestování. In: *Centrum Paraple* [online]. 2011. Dostupné z: <http://www.paraple.cz/cestovani.html>.
14. CK ATIS. [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.atis.cz/>.
15. *České dráhy* [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.cd.cz>.
16. ČSÚ. *Cestovní ruch v Libereckém kraji*. [online]. 2006. Dostupné v pdf z: [http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/141e8c77a7622151c1257274001d75f8/\\$FILE/ATTVGWC A/13514206.pdf](http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/141e8c77a7622151c1257274001d75f8/$FILE/ATTVGWC A/13514206.pdf).
17. ČSÚ. *Charakteristika kraje*. In: ČSÚ [online]. Praha: Český statistický úřad. Dostupné z: http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje.
18. ČSÚ. *Výběrové šetření o zdravotně postižených osobách v ČR za rok 2007* [online]. 2008. Dostupné v pdf z: www.uzis.cz/system/files/Zdravotne-postizeni.pdf.
19. ČSÚ. *Výsledky výběrového šetření zdravotně postižených osob za rok 2007* [online]. 2009. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/4100269DD7/\\$File/330908j3.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/4100269DD7/$File/330908j3.pdf).
20. Doprava v Libereckém kraji. In: *Liberecký kraj* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/public/doprava/dopravaLK10/033.html>.

21. Dovolená bez bariér. In: *Katalog cestovního ruchu Libereckého kraje* [online]. 2008. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/redakce/index.php?clanek=41447&catalogShow=yes&xuser=&lanG=cs&slozka=41425>.
22. EU. *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006*. [online]. 2011. Dostupné v pdf z: http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/D90DB06A-905E-4415-99CC-67992D78922B/0/nar_1107_2006_CS.pdf.
23. EU. *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007*. [online]. 2007. Dostupné v pdf z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:315:0014:0041:CS:PDF>.
24. EU. *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (eu) č. 181/2011*. [online]. 2011. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:055:0001:0012:CS:PDF>.
25. GI Projekt O.P.S. *Zmapování počtu oprávněných uživatelů sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením* [online]. 2012. Dostupné v pdf z: www.odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:180994.
26. *Hotel Arena* [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.hotelarena.cz/>.
27. *Hotel Valdštejn* [online]. 2014. Dostupné z: [/www.valdstejn.cz/cs/o-hotelu.html](http://www.valdstejn.cz/cs/o-hotelu.html).
28. Charakteristika kraje. In: *Asociace krajů ČR* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.asociacekrajů.cz/kraje-cr/liberecky-kraj/charakteristika-kraje-5/>.
29. INDROVÁ, J., et al. *Cestovní ruch pro všechny*. Praha: MMR, 2008, 37 s. ISBN 978-80-7399-407-05. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/4fa1846e-ee0c-40d7-ae2e-a43007314a2e/GetFile14_1.pdf.
30. Informace o projektu. In: *Český ráj bez bariér* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.ceskyrajbezbarier.cz/cs/cesky-raj-bez-nbsp-barier/informace-o-projektu.html>.
31. *Informační a rezervační systém CZeCOT* [online]. 2010-2014. Dostupné z: www.czecot.info.
32. *Jedeme taky*. [online]. Dostupné z: <http://www.jedemetaky.cz/>.
33. Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v krajích. In: *ČSÚ* [online]. 2012. Dostupné z: vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=653&potvrz=Zobrazit+tabulku&go_zobraz=1&cas_1_33=20121231&cislotab=CRU6170PU_KR&childsel0=1&voa=tabulka&str=tabdetail.jsp.
34. Katalog cestovního ruchu Libereckého kraje. *Liberecký kraj - Cestou necestou* [online]. 2008. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/>.
35. Kino Junior. In: *Kina Jablonec nad Nisou* [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.kinajablonec.cz/o-nas/junior>.
36. Kino Radnice v Jablonci nad Nisou. In: *InfoČesko* [online]. 2002. Dostupné z: <http://kultura.infocesko.cz/content/jizerske-hory-liberecky-kraj-kina-kino-radnice-v-jablonci-nad-nisou.aspx>.
37. KLACR, O.S. *Projekt "Cestovní ruch bez bariér"*. In: *KLACR* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.klacr.cz/clanek/projekt-cestovni-ruch-bez-barier/>.
38. Kolektiv autorů sdružených v projektu Athena na cestách. *Přístupný cestovní ruch v kostce* [online]. 2008. Dostupné v pdf z: http://www.czp-msk.cz/pdf/uzitecne/ATHENA_PRIRUCKA_KOMPLET.pdf.
39. *Kompenzační pomůcky pro uživatele se zrakovým postižením* [online]. 2012. Dostupné z: <http://pomucky.blindfriendly.cz/>.
40. KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Bobová dráha Janov nad Nisou. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/134-bobova-draha-janov-nad-nisou.html>.
41. KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Centrum Babylon. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/1001-centrum-babylon.html>.
42. KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Dovolená bez bariér. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/cs/cilove-skupiny/dovolena-bez-barier.html>.

43. KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Dovolená bez bariér. In: *Katalog cestovního ruchu Libereckého kraje* [online]. 2008. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/cs/cilove-skupiny/dovolena-bez-barier.html>.
44. KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Hotel Babylon. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/1276-hotel-babylon.html>.
45. KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Ještěd - televizní vysílač a hotel. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/1013-jested-televizni-vysilac-a-hotel.html>.
46. KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/1051-muzeum-skla-a-bizuterie-v-jablonci-nad-nisou.html>.
47. KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Přehradní nádrž Mšeno - Jablonecká přehrada. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/94-prehradni-nadrz-mseno-jablonecka-prehrada.html>.
48. KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Tipsport arena. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/324-tipsport-arena-a-sport-park-liberec.html>.
49. KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE. Zemědělské muzeum Pěnčín. In: *Liberecký kraj - cestou necestou* [online]. 2008. Dostupné z: bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/5155-zemedelske-muzeum-pencin.html.
50. Krkonoše bez bariér. In: *Krkonošský národní park* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.krnap.cz/krkonose-bez-barier-1/>.
51. Krkonoše bez bariér. In: *Správa KRMAP* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.krnap.cz/krkonose-bez-barier-1/>.
52. KRMAP. *Krkonoše bez bariér* [online]. 2010. Dostupné v pdf z: http://www.krnap.cz/data/Files/pages/krnap-krkonose-bez-barier-cz-lowres_1296200438365.pdf.
53. Lanové dráhy v Libereckém kraji. In: *Liberecký kraj* [online]. 2010. Dostupné z: http://www.kraj-lbc.cz/public/doprava/dopravaLK10/0351.html?#_Toc277233347.
54. Městská autobusová doprava. In: *BusLine* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.busline.cz/cz/mestska-autobusova-doprava-1.html>.
55. MMR. *Specifika služeb cestovního ruchu pro handicapované klienty*. [online]. 2006. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/dec21386-b551-48e4-bbad-113ab984a35e/GetFile10.pdf>.
56. MMR. Zákon č. 398/2009 o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=69643&recShow=0&fulltext=&nr=398~2F2009&part=&name=&rpp=15#parCnt>.
57. Mobilita o. p. s. [online]. Dostupné z: <http://mobilita.cz/cyklo/cyklo.html>.
58. MPSV ČR. *Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách* [online]. 2006. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=62334&recShow=2&nr=108~2F2006&rpp=15#parCnt>.
59. MPSV. *Výklad k § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti* [online]. 2. 1. 2012. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/vyklady/vyklad_435_2004_p67.
60. Muzeum Českého ráje. In: *Čeký ráj bez bariér* [online]. 1992. Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/dr-cs/1175-muzeum-ceskeho-raje-turnov.html>.
61. Navigační centrum SONS ČR. In: [online]. 2008. Dostupné z: <http://navigace.sons.cz/>.
62. *Neposedíme* [online]. Dostupné z: <http://www.neposedime.cz/>.
63. NRZP ČR. *Zaměstnávání osob se zdravotním postižením v ČR. Podklad pro teoretickou část výukového DVD* [online]. Praha, 2008. Dostupné z: http://www.diverzitaproozp.cz/system/files/KA_1_Zamestnavani_osob_se_zdravotnim_postizenim_v_ceske_republice.pdf.

64. *Oblastní galerie v Liberci* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.ogl.cz/o-galerii.php>.
65. Pension Bismark. [online]. Dostupné z: www.pensionbismark.cz.
66. Pension Jitka. [online]. Dostupné z: www.pensionjitka.cz/pension-jitka/info/.
67. *Penzion Akron* [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.penzionakron.cz/>.
68. *Penzion Uko* [online]. 2008. Dostupné z: www.uko.cz/.
69. *Pizzerie Michelangelo* [online]. 2011. Dostupné z: www.pizzerie-michelangelo.cz.
70. POLITICKÝ DOKUMENT III. [online]. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CDkQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.nrzp.cz%2Fdokumenty%2Fzahranicni%2Fppdo.doc&ei=IeJXU4qDJ-bU4wTznIDoBQ&usq=AFQjCNE0-klhZ_bfi9vm_9oH8KeCbwLejg&bvm=bv.65177938,d.bGE.
71. POV ČR. *Metodika kategorizace přístupnosti objektů. Kritéria pro zařazení objektů do jednotlivých kategorií z pohledu osob s omezenou schopností pohybu* [online]. Dostupné z: www.presbariery.cz/prilohy/metodika_kategorizace_pristupnosti.pdf.
72. *Projekt Athena na cestách*. [online]. Dostupné z: <http://www.project-athena.cz/o-projektu/projekt>.
73. Projekt Orlické hory pro všechny. In: *Orlické hory a Podorlicko* [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.dsohp.cz/projekty/projekt-orlické-hory-pro-vsechny>.
74. Restaurace Václavka. In: *Restaurace.cz* [online]. 2010. Dostupné z: www.restaurace.cz/liberec/restaurace-vaclavka-1.html.
75. Restaurace. In: *Obří sud Javorník* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.areal-obrisud.cz/restaurace.html>.
76. *Rozhledny Libereckého kraje* [online]. Dostupné z: <http://rozhledny.yc.cz/Liberec.htm>.
77. *Saloon u Supa* [online]. Dostupné z: www.saloonusupa.cz.
78. Sedačková Lanovka Obří sud Javorník. In: *Katalog cestovního ruchu Libereckého kraje* [online]. 2008. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/dr-cs/9307-sedackova-lanovka-obri-sud-javornik-celoroční.html>.
79. *Severočeské muzeum v Liberci* [online]. 2004. Dostupné z: <http://www.muzeumlb.cz/?page=omuzeu>.
80. SCHINDLER, R.; PEŠÁK, M. SONS ČR. *Kdo je zrakově postižený?* [online]. Dostupné z: <http://www.sons.cz/kdojezp.php>.
81. Sociální automobil. In: *Dopravní podnik měst Liberce a Jablonce nad Nisou* [online]. Dostupné z: <http://www.dpmlj.cz/mhd-liberec/socialni-automobil/>.
82. SRDUŽENÍ ČESKÝ RÁJ. *Dlaskův statek*. In: *Český ráj bez bariér* [online]. 1992. Dostupné z: <http://www.ceskyrajbezbarier.cz/redakce/index.php?xuser=&lanG=cs&dr=1054>.
83. Turistická informační centra. In: *Liberecký kraj* [online]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/page277>.
84. Ubytování v penzionu. In: *Obří sud Javorník* [online]. Dostupné z: <http://www.areal-obrisud.cz/ubytovani-v-penzionu.html>.
85. Ubytování. In: *Hotel Merkur* [online]. 2013. Dostupné z: www.hotelmerkur.cz/cs/ubytovani.
86. Unihotel Liberec. [online]. 2007. Dostupné z: <http://unihotel.tul.cz/>.
87. ÚSTAV PRO EKOPOLITIKU. *Analýza Libereckého kraje*. [online] 2005. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0CD8QFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.kraj-lbc.cz%2Fpublic%2Fork%2Fpriloha_c2_sur_lk_analyza_lk_1539d81e3d.rtf&ei=O8pWU9W3HobI4gTrw4GYCg&usq=AFQjCNGSg7hlkC3fjTskSL0OA8IYcEmWkg&bvm=bv.65177938,d.bGE.
88. VLÁDNÍ VÝBOR PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ OBČANY. *Národní plán pomoci zdravotně postiženým občanům* [online]. 1992. Dostupné z: www.vlada.cz/assets/ppov/vvzpo/dokumenty/npp92.pdf.

Přílohy

Příloha č. 1 : E-mailová korespondence s manažerkou Asociace cestovních kanceláří ČR

Datum: 17. 3. 2014

Předmět: Dotaz

Od: anna.roudnicka@seznam.cz

Komu: jan.papez@ackcr.cz

Dobrý den,

jsem studentkou třetího ročníku oboru Cestovní ruch na VŠE v Praze. Zpracovávám bakalářskou práci na téma bezbariérový cestovní ruch. Chtěla jsem se zeptat, zda máte k dispozici seznam cestovních kanceláří, které se zabývají problematikou bezbariérového cestovního ruchu.

Předem děkuji za odpověď.

S pozdravem Anna Roudnická

Datum: 19. 3. 2014

Předmět: Re: Dotaz

Od: eva.mrackova@ackcr.cz

Komu: anna.roudnicka@seznam.cz

Vážená slečno/paní,

přehled takových CK zpracovaný nemáme, často pracují jak pro normální tak i pro postižené klienty.

Prosíme, abyste laskavě vzala v úvahu, že studentů je mnoho a Asociace cestovních kanceláří je občanské sdružení financované výlučně z příspěvků svých členů a vlastní činnosti. Nemá proto rezervy v pracovních kapacitách, z čehož vyplývá, že konzultace můžeme bohužel poskytovat jen studentům, kteří studují na školách, které jsou našimi přidruženými členy. Ostatní školy si musí pro své studenty zajistit konzultace jinde. VŠE bohužel není přidruženým členem ACK ČR.

S pozdravem a přáním úspěšného završení studia

Ing. Eva Mráčková

manager

Asociace cestovních kanceláří ČR

Lípová 15

120 44 Praha

Příloha č. 2: E-mailová korespondence s Kulturním centrem Turnov, s. r. o.

Datum: 2. 4. 2014

Předmět: Dotaz

Od: anna.roudnicka@seznam.cz

Komu: romana.kefurtova@kcturnov.cz

Dobrý den,

jsem studentkou VŠE v Praze a zpracovávám bakalářskou práci na téma bezbariérový cestovní ruch. Chtěla bych se informovat, zda je Kulturní centrum Turnov zcela přístupné vozíčkářům, nebo jen nějaká část. Zda se mohou účastnit jak divadelních, hudebních, tak i filmových představení.

Děkuji předem za odpověď.

S pozdravem Anna Roudnická

Datum: 2. 4. 2014

Předmět: Re: Dotaz

Od: romana.kefurtova@kcturnov.cz

Komu: anna.roudnicka@seznam.cz

Dobrý den,

všechny naše prostory jsou přístupné pro vozíčkáře, divadlo, koncertní sál Střelnice i kino Sféra.

S pozdravem

Romana Kefurtová, Dis.

produkce

Kulturní centrum Turnov, s.r.o.

www.kcturnov.cz

Příloha č. 3: E-mailová korespondence s Galeríí Granát v Turnově

Datum: 5. 4. 2014

Předmět: Dotaz

Od: anna.roudnicka@seznam.cz

Komu: galerie@granat.cz

Dobrý den,

chtěla jsem informovat, zda je Galerie Granát bezbariérová (celá nebo pouze z části)?. Může se prohlídka zúčastnit člověk na invalidním vozíku?

Děkuji předem za odpověď.

S pozdravem Anna Roudnická

Datum: 7. 4. 2014

Předmět: Re: Dotaz

Od: galerie@granat.cz

Komu: anna.roudnicka@seznam.cz

Dobrý den, paní Roudnická,

zákaznické centrum - galerie Granát je bezbariérová celá, ale úplně bezbariérový vstup je zadním vchodem. Z náměstí je jeden schod. Pokud chcete přijet tak se ozvěte kdy, a já vám popíšu příjezd k zadnímu vchodu.

Krásný den přeje Petr Záruba

Zákaznické centrum - galerie Granát Turnov

Příloha č. 4: E-mailová korespondence s Výletním areálem Pěňčín

Datum: 7. 4. 2014

Předmět: Dotaz

Od: anna.roudnicka@seznam.cz

Komu: prodejna@fipobex.cz

Dobrý den,

chtěla jsem informovat, zda je Váš Výletní areál Pěňčín bezbariérový (celý nebo pouze část)?
Může se prohlídkové trasy zúčastnit člověk na invalidním vozíku? Je možné navštívit na invalidním vozíku korálkovou dílnu, kozí farmu, zemědělské muzeum a brusírnu skleněných perlí?

Předem děkuji za odpověď.

S pozdravem a přáním krásného dne Anna Roudnická

Datum: 7. 4. 2014

Předmět: Re: Dotaz

Od: prodejna@fipobex.cz

Komu: anna.roudnicka@seznam.cz

Dobrý den,

ano výletní areál je bezbariérový. Vše co máte vypsáno je možno navštívit na invalidním vozíku.

Děkuji

Hezký den

Zvěřinová M.

Výletní areál Pěňčín

tel.:483 368 468

e-mail:exkurze@fipobex.cz

www.vapen.cz

Příloha č. 5: Kontaktní informace jednotlivých ubytovacích zařízení

Unihotel Liberec

- **Název provozovny:** Unihotel Liberec
- **Adresa:** Voroněžská 1329/13, Liberec, 460 01
- **Telefon:** +420 485 352 211
- **Web:** www.unihotel.tul.cz
- **E-mail:** unihotel@tul.cz

Penzion Bismark

- **Název provozovny:** Penzion Bismark
- **Adresa:** Bedřichov 109, 46812
- **Telefon:** +420606189846
- **Web:** www.pensionbismark.cz/onas.html
- **E-mail:** lydiecerna@seznam.cz

Penzion Jitka

- **Název provozovny:** Penzion Jitka
- **Adresa:** Šimonovice 74, Šimonovice (Liberec), 463 12
- **Telefon:** +420485149405, +420607686652
- **Web:** www.pensionjitka.cz
- **E-mail:** pension_j@volny.cz

Hotel Babylon****

- **Název provozovny:** Hotel Babylon****
- **Adresa:** Nitranská 1, Liberec, 460 02
- **Telefon:** 485 249 593, 485 249 596
- **Web:** www.centrumbabylon.cz/hotel-babylon.html
- **E-mail:** hotel@centrumbabylon.cz, recepce@centrumbabylon.cz

Penzion Akron

- **Název provozovny:** Penzion Akron
- **Adresa:** Tanvald - Žďár 126 ev.č., Tanvald, 468 41
- **Telefon:** +420 483 384 055, +420 603 878 957
- **Web:** www.penzionakron.cz
- **E-mail:** penzionakron@email.cz

Penzion Obří sud Javorník

- **Název provozovny:** Obří sud Javorník
- **Adresa:** Javornická 350, Jeřmanice, 463 12
- **Telefon penzion:** 488 570 530, 488 570 520, 488 570 530
- **Web:** www.areal-obrisud.cz
- **E-mail:** info@arealobrisud.cz

Hotel Arena***

- **Název provozovny:** Hotel Arena***
- **Adresa:** Jeronýmova 570/22, Liberec 7, 460 07
- **Telefon:** +420 488 048 111
- **Web:** www.hotelarena.cz
- **E-mail:** info@hotelarena.cz

Hotel Valdštejn

- **Název provozovny:** Hotel Valdštejn
- **Adresa:** Letná 76/73, Liberec – Růžodol, 460 11
- **Telefon:** +420 482 710 486, + 420 730 191 003
- **Web:** www.valdstejn.cz/
- **E-mail:** info@valdstejn.cz

Hotel Merkur***

- **Název provozovny:** Hotel Merkur s. r. o.
- **Adresa:** Anenské náměstí 8, Jablonec nad Nisou, 466 01
- **Telefon:** +420 483 312 741
- **Web:** www.hotelmerkur.cz
- **E-mail:** recepce@hotelmerkur.cz

Hotel Semerink

- **Název provozovny:** Hotel Semerink
- **Adresa:** Janov nad Nisou 1284, 468 11
- **Telefon:** +420 777 268 333, +420 776 424 262
- **Web:** www.hotelsemerink.cz
- **E-mail:** info@hotel-semerink.cz

Hotel Penzion David

- **Název provozovny:** Hotel Pension David
- **Adresa:** Harrachov 188, 512 46
- **Telefon:** +420 481 529 393, +420 481 529 177
- **Web:** www.davidpension.cz
- **E-mail:** david.pension@seznam.cz

Penzion Uko

- **Název provozovny:** Penzion Uko
- **Adresa:** Bedřichov 300, 468 12
- **Telefon:** +420 734 684 666
- **Web:** www.uko.cz
- **E-mail:** info@uko.cz

Příloha č. 6: E-mailová korespondence s Hotelem Semerink

Datum: 5. 4. 2014

Předmět: Dotaz

Od: anna.roudnicka@seznam.cz

Komu: info@hotel-semerink.cz

Dobrý den,

chtěla jsem informovat, zda je Váš objekt bezbariérový (stravovací část, ubytovací část)?
Máte k dispozici bezbariérové pokoje?

Děkuji předem za odpověď.

S pozdravem Anna Roudnická

Datum: 7. 4. 2014

Předmět: Re: Dotaz

Od: info@hotel-semerink.cz

Komu: anna.roudnicka@seznam.cz

Dobrý den,

ano, hotel je bezbariérový, respektive celá jeho dolní část a první patro, dále nabízí jeden kompletně bezbariérový pokoj včetně koupelny.

S pozdravem

Petra Kotalová

Příloha č. 7: E-mailová korespondence s hotelem David

Datum: 8. 4. 2014

Předmět: Dotaz

Od: anna.roudnicka@seznam.cz

Komu: david.recepce@seznam.cz

Dobrý den,

chtěla bych se informovat o bezbariérovosti Vašeho penzionu. Je celý nebo jen z části bezbariérový (ubytovací část, stravovací část)? Máte k dispozici bezbariérové pokoje?

S pozdravem Anna Roudnická.

Datum: 9. 4. 2014

Předmět: Re: Dotaz

Od: david.recepce@seznam.cz

Komu: anna.roudnicka@seznam.cz

Dobrý den paní Roudnická,

bezbariérový přístup do hotelu je přes restauraci, kde se podávají snídaně a je zde celodenní možnost stravování. V hotelu máme 1 pokoj s bezbariérovou koupelnou. Pokoj se nachází v druhém patře, kam se dostanete výtahem. Bezbariérová není pouze společenská místnost a malá kuchyňka s jídelnou, která je zde hostům k dispozici.

S pozdravem a přáním pěkného dne

Mirka Horáčková

Recepce

David hotel pension

512 46 Harrachov 188

Tel: +420 481 529 393

Fax: +420 481 540 924

www.davidpension.cz

Příloha č. 8: Kontaktní informace jednotlivých stravovacích zařízení

Ánanda

- **Název provozovny:** Vegetariánská restaurace Ánanda
- **Adresa:** Frýdlantská 210/12, Liberec, 460 01
- **Telefon:** +420 485 103 741
- **Web:** www.anandaline.cz
- **E-mail:** ananda@anandaline.cz

Pizzerie Michelangelo

- **Název provozovny:** PIZZERIE-MICHELANGELO OC FORUM
- **Adresa:** Soukenné náměstí 2a/669, Liberec 1, 460 80
- **Telefon:** +420 485 101 847
- **Web:** www.pizzerie-michelangelo.cz
- **E-mail:** liberec@pizzerie-michelangelo.cz

Lesní chata

- **Název provozovny:** Lesní chata, s.r.o.
- **Adresa:** Bedřichov 28, 468 12
- **Telefon:** +420 602 858 991, +420 483 380 177
- **Web:** www.lesnichata.cz
- **E-mail:** info@lesnichata.cz

Restaurace Králíček

- **Název provozovny:** Restaurace Králíček
- **Adresa:** Turnov - Kacanovy 38, 511 01
- **Telefon:** +420 481 329 004, +420 604 464 032, +420 724 846 246
- **Web:** www.hotelkralicek.cz
- **E-mail:** hotel.kralicek@seznam.cz

Saloon U Supa

- **Název provozovny:** Saloon U Supa
- **Adresa:** Kinského 429, Turnov, 511 01
- **Telefon:** +420 721 659 672
- **Web:** www.saloonusupa.cz
- **E-mail:** saloonusupa@centrum.cz

Pizza restaurant Václavka

- **Název provozovny:** Pizza restaurant Václavka
- **Adresa:** Hrdinů 175/2, Liberec 12, 460 12
- **Telefon:** +420 485 122 612
- **Web:** www.restaurace-vaclavka.cz
- **E-mail:** restaurace.vaclavka@seznam.cz

Restaurace Obří sud Javorník

- **Název provozovny:** Obří sud Javorník
- **Adresa:** Javornická 350, 463 12 Jeřmanice
- **Telefon:** +420 488 570 531
- **Web:** www.areal-obrisud.cz/restaurace
- **E-mail:** info@arealobrisud.cz

Příloha č. 9: E-mailová korespondence s Lesní chatou

Datum: 3. 4. 2014

Předmět: Dotaz

Od: anna.roudnicka@seznam.cz

Komu: info@lesnichata.cz

Dobrý den,

chtěla jsem se informovat, zda je Váš objekt bezbariérový (stravovací část, ubytovací část)?
Máte k dispozici bezbariérové pokoje?

Děkuji předem za odpověď.

S pozdravem Anna Roudnická

Datum: 3. 4. 2014

Předmět: Re: Dotaz

Od: info@lesnichata.cz

Komu: anna.roudnicka@seznam.cz

Dobrý den,

do restaurace i na terasu se s vozíkem dostanete, do ubytovací části vedou schody bez výtahu.

S pozdravem

Simona Volfová, Lesní chata

Příloha č. 10: E-mailová korespondence s ČD

Datum: 24. 4. 2014
Předmět: Dotaz
Od: anna.roudnicka@seznam.cz
Komu: info@cd.cz

Dobrý den,

chtěla jsem se zeptat, zda je bezbariérový přístup na lanovku na Ještěd. Mohou jízdu lanovkou absolvovat i osoby na vozíku?

S pozdravem A. Roudnická

Datum: 24. 4. 2014
Předmět: Re: Dotaz
Od: info@cd.cz
Komu: anna.roudnicka@seznam.cz

Vážený paní Roudnická,

lanovou drahou na Ještěd je možné přepravovat cestující na vozíku, bezbariérový přístup.

Cena s průkazem ZTP nebo ZTP/P zpáteční je za 60 Kč, průvodce platí však plné jízdné 120 Kč, případně jízdné na které prokáže nárok.

36. Za zlevněné jízdné pro držitele průkazu ZTP nebo ZTP/P se přepravují držitelé těchto průkazů. Průvodci držitelů průkazu ZTP/P se přepravují za jízdné, na které prokáží nárok, vodící pes nevidomého nebo asistenční pes je přepravován zdarma dle čl. 74 tarifu TR 14.

Přeji příjemný den.

Za Kontaktní centrum ČD, a.s.

Ivana Janouškovcová

tel. 840 112 113

Příloha č. 11: E-mailová korespondence s Městským informačním centrem Liberec

Datum: 24. 4. 2014

Předmět: Dotaz

Od: anna.roudnicka@seznam.cz

Komu: mic@infolbc.cz

Dobrý den,

chtěla bych se zeptat, zda je Informační centrum v Liberci bezbariérové, přístupné pro osoby na invalidním vozíku. Máte k dispozici materiály propagující bezbariérové cestování v Libereckém kraji?

Děkuji.

S pozdravem Anna Roudnická

Datum: 25. 4. 2014

Předmět: Re: Dotaz

Od: mic@infolbc.cz

Komu: anna.roudnicka@seznam.cz

Dobrý den paní Roudnická,

Městské informační centrum Liberec má dva vchody. Jeden přímo z ulice bohužel bezbariérový není, nicméně druhý vchod přes budovu Nového magistrátu je plně bezbariérový, takže není problém se k nám do informačního centra dostat.

V současné době město Liberec i Liberecký kraj připravuje podklady pro vydání průvodce. Zatím jsme ale ve fázi zjišťování bezbariérovosti u jednotlivých subjektů. Pokud byste potřebovala nějaké konkrétní informace, neváhejte se na nás obrátit.

V současné době máme k dispozici turistickou mapu Jizerských hor, která byla připravena právě pro handicapované. Pokud byste o ni měla zájem, mohu Vám ji poslat poštou. Případně se můžete podívat na webové stránky <http://www.jizerskaops.cz/trasy-pro-handicapovane/>

S pozdravem

Bc. Pavlína Kuchtová

odbor sportu a cestovního ruchu

pověřená vedoucí oddělení městské informační centrum

tel.: +420485243583

Příloha č. 12: Dotazník

Dobrý den, obracím se na Vás s prosbou o vyplnění následujícího dotazníku. Jsem studentkou 3. ročníku Vysoké školy ekonomické v Praze a ve své bakalářské práci zpracovávám analýzu současného stavu cestovního ruchu pro osoby s handicapem v Libereckém kraji. **U všech otázek vyberte pouze jednu odpověď a zaškrtněte.**

Pohlaví: žena ☐ muž ☐

Věk:

Druh postižení: tělesné ☐ zrakové ☐ sluchové ☐ mentální ☐ kombinované ☐

Stupeň postižení: TP ☐ ZTP ☐ ZTP/P ☐ jiný ☐

1/ Jaký je nejčastější motiv Vašeho cestování?

- a) ☐ Odpočinek
- b) ☐ Poznávat, objevovat nová místa
- c) ☐ Zlepšení Vašeho zdravotního stavu
- d) ☐ Potřeba seberealizace (splnit si své touhy, zájmy)
- e) ☐ Nákupy

2/ Co nejčastěji navštěvujete?

- a) ☐ Architektonické památky (hrady, zámky)
- b) ☐ Přírodní oblasti (chráněné krajinné oblasti, jezera, horské oblasti)
- c) ☐ Zábavní centra
- d) ☐ Kulturní zařízení (divadla, kina, muzea)

3/ Jaké jsou pro Vás největší bariéry při cestování?

- a) ☐ Architektonické překážky (schody, vyvýšený terén)
- b) ☐ Psychické bariéry (strach navázat kontakt, strach z nedorozumění)
- c) ☐ Nedostatek informací
- d) ☐ Ostatní - uveďte

4/ Jste schopen/a cestovat sám/a bez jakékoliv asistence?

- a) ☐ Ano
- b) ☐ Ne

5/ Ohodnoťte služby cestovního ruchu v Libereckém kraji z hlediska přístupnosti pro osoby s handicapem od 1-5 (1=nejpřístupnější, 5=nepřístupné, hodně bariér).

Ubytovací služby	1	2	3	4	5
Stravovací služby	1	2	3	4	5
Doprava	1	2	3	4	5
Dostupnost informací	1	2	3	4	5
Kulturní památky	1	2	3	4	5
Přírodní oblasti	1	2	3	4	5

6/ Jak často cestujete?

- a) Několikrát za měsíc
- b) 1x za měsíc
- c) 1x za půl roku
- d) 1x za rok
- e) Vůbec ne

7/ Kdyby se zlepšily podmínky bezbariérového cestování, cestoval/a byste více?

- a) Ano
- b) Ne

8/ Kde nejčastěji získáváte informace o bezbariérovém cestování?

- a) Internet
- b) Informační centra
- c) Cestovní kancelář
- d) Známi, kamarádi, rodina

9/ Znáte nějakou cestovní kancelář, cestovní agenturu, která se zabývá zájezdy pro osoby se zdravotním postižením?

- a) Ano
- b) Ne

Děkuji Vám za Váš čas a ochotu.

Příloha č. 13: Rozhovory s vybranými subjekty cestovního ruchu v Libereckém kraji

Název zařízení: zámek Sychrov

1/ Plánujete nějaké zlepšení v oblasti bezbariérovosti?

Vybudování bezbariérových toalet na nádvoří zámku.

2/ Čerpali jste nebo máte možnost čerpat dotace v rámci EU nebo ČR na zamýšlené úpravy za účelem bezbariérovosti?

Ne.

3/ Co jsou pro Vás největší překážky při rozšiřování služeb pro klienty se specifickými potřebami?

Nedostatek finančních prostředků na úpravy.

4/ Co ve Vašem objektu představuje největší bariéry?

Stavební překážky.

5/ Jaký typ klientů s omezenou schopností pohybu a orientace nejčastěji navštěvuje Vaše zařízení?

Senioři, rodiny s malými dětmi a kočárky.

6/ Navštěvují Vás organizované skupiny lidí s omezenou schopností pohybu a orientace? Nebo spíše jednotlivci?

Poměr je zhruba stejný.

7/ Je Vaše zařízení dobře informováno o specifických potřebách jednotlivých skupin klientů s handicapem?

Ano.

8/ Myslíte si, že by se zvýšila návštěvnost Vašeho zařízení, kdyby byl Váš objekt zcela bezbariérový?

Ne.

Název zařízení: Centrum Babylon v Liberci

1/ Je Váš objekt zcela bezbariérový nebo jen z části (jaké části)? Máte k dispozici bezbariérové WC?

Objekt je zcela bezbariérový, máme několik bezbariérových WC.

2/ Pokud není zcela bezbariérový, plánujete nějaké zlepšení v oblasti bezbariérovosti?

V současnosti nikoliv.

3/ Čerpali jste nebo máte možnost čerpat dotace v rámci EU nebo ČR na zamýšlené úpravy za účelem bezbariérovosti?

Nečerpali, určitě máme možnost čerpat, ale neuvažujeme o čerpání.

4/ Co jsou pro Vás největší překážky při rozšiřování služeb pro klienty se specifickými potřebami?

Malá návratnost investic vložených do úprav.

5/ Co ve Vašem objektu představuje největší bariéry?

Přístupové cesty.

6/ Jaký typ klientů s omezenou schopností pohybu a orientace nejčastěji navštěvuje Vaše zařízení?

Rodiny s malými dětmi a kočárky

7/ Navštěvují Vás organizované skupiny lidí s omezenou schopností pohybu a orientace? Nebo spíše jednotlivci?

Jednotlivci.

8/ Je Vaše zařízení dobře informováno o specifických potřebách jednotlivých skupin klientů s handicapem?

Ano.

9/ Myslíte si, že by se zvýšila návštěvnost Vašeho zařízení, kdyby byl Váš objekt zcela bezbariérový?

Objekt je zcela bezbariérový.

Název zařízení: Zoologická zahrada Liberec

1/ Je Váš objekt zcela bezbariérový nebo jen z části (jaké části)? Máte k dispozici bezbariérové WC?

Ano, vše je bezbariérové s jedinou výjimkou, již je patro pavilonu tropů.

2/ Pokud není zcela bezbariérový, plánujete nějaké zlepšení v oblasti bezbariérovosti?

Zlepšení nastane ještě tento rok, kdy plánujeme otevřít nový vchod do zoo, který zlepší mobilitu vozíčkářů, maminek s kočárky i hůře pohyblivých osob, protože odpadne (zatím stávající) stoupání ke vstupu do zoo, byť i to lze považovat za bezbariérové. Upravit pavilon tropů ale není možné – plošinu nelze kvůli specifickému řešení přidělat a na nájezdní rampu není v okolí místo.

3/ Čerpali jste nebo máte možnost čerpat dotace v rámci EU nebo ČR na zamýšlené úpravy za účelem bezbariérovosti?

Nový vstup je placen z EU (ROP Severovýchod), nicméně bezbariérovost není jeho hlavní náplní, jen automatickým řešením, protože každá nová veřejná budova musí být bezbariérová sama o sobě.

4/ Co jsou pro Vás největší překážky při rozšiřování služeb pro klienty se specifickými potřebami?

Asi žádné. Prezentujeme se jako otevřená zoo, která pořádá specifické programy pro handicapované klienty i seniory.

5/ Co ve Vašem objektu představuje největší bariéry?

Stavební překážky.

6/ Jaký typ klientů s omezenou schopností pohybu a orientace nejčastěji navštěvuje Vaše zařízení?

Především rodiny s malými dětmi a kočárky.

7/ Navštěvují Vás organizované skupiny lidí s omezenou schopností pohybu a orientace? Nebo spíše jednotlivci?

Obojí, v rámci výše zmíněných speciálních dnů jde spíše o organizované skupiny, jinak individuální návštěvy.

8/ Je Vaše zařízení dobře informováno o specifických potřebách jednotlivých skupin klientů s handicapem?

Ano.

9/ Myslíte si, že by se zvýšila návštěvnost Vašeho zařízení, kdyby byl Váš objekt zcela bezbariérový?

Jediná, už zmíněná překážka nemá podle mě na návštěvnost Vámi zmíněných klientů vliv.

Název zařízení: Penzion Uko

1/ Je Váš objekt zcela bezbariérový nebo jen z části?

Náš objekt není zcela bezbariérový.

2/ Kolik máte bezbariérových pokojů? Jsou bezbariérové pokoje včetně sociálního zařízení?

Máme k dispozici v každém domě jeden bezbariérový pokoj, koupelny částečně.

3/ Plánujete nějaké zlepšení v oblasti bezbariérovosti? (Zvýšení bezbariérových pokojů)

Před dvěma lety jsme vybavili koupelny madly, momentálně nic neplánujeme.

4/ Čerpali jste nebo máte možnost čerpat dotací v rámci EU nebo ČR na zamýšlené úpravy za účelem bezbariérovosti?

Nic jsme nečerpali a ani jsme se o to nezajímali. Ani nevíme, že taková možnost je.

5/ Co pro Vás znamenají největší překážky při rozšiřování služeb pro klienty se specifickými potřebami?

Nejvíce nám brání architektura objektu, kterou jsme bohužel nemohli na začátku ovlivnit.

6/ Co ve Vašem objektu představují největší bariéry? (stavební překážky, přístupové cesty, služby poskytované této cílové skupině)

Všechny pokoje až na jeden se nacházejí v patře. V přízemí je zázemí pro hosty.

7/ Jaký typ klientů s omezenou schopností pohybu a orientace nejčastěji navštěvuje Vaše zařízení?

Nejvíce senioři, ale také lidé na vozíku středního věku.

8/ Navštěvují Vás i organizované skupiny lidí s omezenou schopností pohybu a orientace? Nebo spíše jednotlivci?

Měli jsme jednou ubytované sportovce - tuším že to byli stolní tenisté, jinak jednotlivci.

9/ Je Váš personál dobře informován o specifických potřebách jednotlivých skupin klientů s handicapem?

Určitě ano, v restauraci, která je plně bezbariérová se tito klienti objevují velice často.

10/ Myslíte si, že by se zvýšila návštěvnost Vašeho zařízení, kdyby byl Váš objekt zcela bezbariérový?

Objekt nemůže být přizpůsoben na plně bezbariérový, proto otázka je bezpředmětná.

11/ Potřebuje u Vás v penzionu osoba na invalidním vozíku asistenci druhé osoby? Nebo se zvládne ubytovat a pohybovat se po Vašem objektu sám?

Pokud je ubytována tato osoba ve zmiňovaném bezbariérovém pokoji, nepotřebuje asistenci.

12/ Požadují hosté s handicapem (osoby na vozíku) po Vašich zaměstnancích nějakou speciální péči?

Nepožadují. Osoby, které nás navštívily, byly vždy samostatné nebo měly svůj doprovod.

Název zařízení: Oblastní galerie Liberec

1/ Je Váš objekt zcela bezbariérový nebo jen z části? Máte k dispozici bezbariérové WC?

Celý objekt je bezbariérový. (rampa ke vstupu + výtah v objektu). Bezbariérová WC jsou k dispozici dvě. Pouze dva výstavní prostory mají užší průchod a širší elektrické vozíky tam neprojedou; klasický ano.

2/ Pokud není zcela bezbariérový, plánujete nějaké zlepšení v oblasti bezbariérovosti?

Do budoucnosti chceme provést nákup invalidních vozíků, které zjednoduší handicapovaným osobám návštěvu.

3/ Čerpali jste nebo máte možnost čerpat dotace v rámci EU nebo ČR na zamýšlené úpravy za účelem bezbariérovosti?

Nečerpali, nezjišťovali. Rekonstrukce probíhala v letech 2011-2013, už ze zákona musela mít budova bezbariérový přístup.

4/ Co jsou pro Vás největší překážky při rozšiřování služeb pro klienty se specifickými potřebami?

Nic.

5/ Co ve Vašem objektu představuje největší bariéry?

Za bariéru se může považovat, že zatím nemáme k dispozici invalidní vozíky pro handicapované osoby.

6/ Jaký typ klientů s omezenou schopností pohybu a orientace nejčastěji navštěvuje Vaše zařízení?

Nejvíce senioři a rodiny s malými dětmi a kočárky

7/ Navštěvují Vás organizované skupiny lidí s omezenou schopností pohybu a orientace? Nebo spíše jednotlivci?

Většinou jednotlivci. Jednou nás navštívila organizovaná skupina klientů z Jedličkova ústavu.

8/ Je Vaše zařízení dobře informováno o specifických potřebách jednotlivých skupin klientů s handicapem?

Ne nijak zvláště.

9/ Myslíte si, že by se zvýšila návštěvnost Vašeho zařízení, kdyby byl Váš objekt zcela bezbariérový?

Objekt je zcela bezbariérový.

10/ Jaké jsou majetkoprávní poměry Oblastní galerie v budově bývalých lázní? Co se stalo s původní galerií?

Původní galerie je majetkem města Liberec a zatím je prázdná. Oblastní galerie v budově bývalých lázní patří také Liberci. Po pětileté povinné lhůtě bude galerie převedena k majetku Libereckého kraje.

Příloha č. 14: Směrovka trasy pro vozičkáře v rámci projektu Krkonoše bez bariér

Zdroj: Stezky a rekreační infrastruktura pro handicapované osoby. In: *Mendelova univerzita v Brně* [online]. [cit. 1. 5. 2014]. Dostupné z: <http://www.utok.cz/node/165>.

Příloha č. 15: Směrovka pro vozičkáře v Jizerských horách

Zdroj: Jizerská magistrála, směrovky pro vozičkáře. In: *Wikimedia Common* [online]. 2009 [cit. 1. 5. 2014]. Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rozcestn%C3%ADk_Sou%C5%A1sk%C3%A1_silnice_-_Jizersk%C3%A1_magistr%C3%A1la,_sm%C4%9Brovky_pro_voz%C3%AD%C4%8Dk%C3%A1%C5%99e.jpg.